

AUDITOR

časopis Komory auditorů České republiky číslo 10/2020

Téma: Zákon o obchodních korporacích

aktuality • informace z komory • stanoviska, názory, diskuze
• nabídka vzdělávacích akcí • auditorské postupy • vybrané účetní
problémy • daňová a právní problematika • informace ze zahraničí

Obsah

AKTUALITY

Fixní příspěvky jsou splatné do 31. ledna 2021	2
Možnost navrhnout kandidáty do volených orgánů prodloužena.....	2

TÉMA ČÍSLA – Přeměny obchodních společností

Editorial	3
Zásadní změny v právní úpravě obchodních korporací od 1. ledna 2021 (Jan Šafránek, Lola Florianová)	4
Bilanční pravidla pro rozdělení vlastního kapitálu v novele ZOK (Jana Skálová)	9
Odložená daň při přeměnách a nepeněžitých vkladech (Jiří Pospíšil)	14
Rozhovor s Petrem Šukem O novinkách v zákoně o obchodních korporacích.....	27

NA POMOC AUDITORŮM

ISA 540 Audit odhadů – hlavní změny	29
Časté dotazy k provádění fyzické inventury v čase COVID-19.....	31
Hugo a Sally se baví o vzdáleném provádění auditu v důsledku COVID-19	6, 7, 10, 18, 24, 25, 33

LIDÉ A FIRMY

Moore Czech Republic kupuje společnosti Pagina Bohemia a Pagina Tax.....	36
Jan Musil jmenován novým partnerem českého PwC.....	36

Toto číslo vyšlo **21. 12. 2020**

Čím se zabývá podvýbor pro IFRS a finanční instituce

Eva Loulová

Ráda bych vás v úvodníku tohoto čísla seznámila s činností podvýboru pro IFRS a finanční instituce a s tím, čím se podvýbor aktuálně zabývá. Nejsem si jistá, zda mi na to bude úvodník stačit, protože letošní rok byl zcela mimořádný pro každého, tedy jak pro auditory, tak i pro naše klienty. Jak se situace vyvíjela a stále se vyvíjí, objevují se i nové otázky, které na jednáních řešíme.

Už dnes je použití IFRS (EU) povinné pro sestavení účetních závěrek emitentů cenných papírů přijatých k obchodování na evropském regulovaném trhu. Nedávno vládou schválený návrh věcného záměru nového zákona o účetnictví počítá s dalším rozšířením povinného použití IFRS (EU) i pro některé finanční instituce, např. pro banky, pojišťovny, penzijní společnosti, pro transformované, účastnické a investiční fondy, investiční společnosti a nebankovní obchodníky s cennými papíry. Tedy vesměs o účetní jednotky, které působí na finančním trhu a podléhají regulaci a dohledu České národní banky. Snaha je tedy jasná a opodstatněná – posílit stabilitu finančního trhu tím, že budou uživatelům účetních závěrek k dispozici mezinárodně srozumitelné informace o finanční situaci a hospodaření finančních institucí, což je v souladu s trendem pokračujícího přechodu na vykazování dle IFRS po celém světě.

Podvýbor pro IFRS a finanční instituce letos absolvoval rekordní počet jednání. V zásadě lze většinu témat, kterým jsme se věnovali, rozdělit do dvou skupin. První se týká dopadů souvisejících s COVID-19 do IFRS (EU) účetních závěrek a druhá řeší druhou vlnu

IFRS implementace ve vyhlášce č. 501/2002 Sb. (pro banky a jiné finanční instituce). A samozřejmě musím zmínit ESEF a jeho implementaci do českých předpisů, čemuž bylo věnováno celé předminulé číslo Auditora (č. 8 – „Účetní závěrky v XBRL a ESEF“).

Dopady COVID-19 do účetnictví budou v roce 2020 významné pro všechny účetní jednotky a finanční instituce se musely vyřadit ve svých (čtvrtletních nebo pololetních) mezitímních účetních závěrkách sestavených podle IFRS (EU) s dopady COVID-19 i vyhlášeného státního moratoria týkajícího se splácení úvěrů už na jaře. Obojí mělo významný vliv jak na kategorizaci úvěrových pohledávek, tak na přístup k určování opravných položek k nim. V této souvislosti také později Česká národní banka vyjádřila svá očekávání k oběma otázkám. Dalším oříškem bylo např. účetní zachycení podpůrných programů ČMZRB a EGAP jak z pohledu bank poskytujících úvěry, tak z pohledu jejich klientů.

Vyhláška 501/2002 Sb. zavedla už od 1. ledna 2018 pro některé finanční instituce (např. banky a spořitelny a úvěrní družstva nebo instituce elektronických peněz) povinnost vykazovat, oceňovat a zveřejňovat finanční nástroje podle IFRS (EU). Pro ostatní finanční instituce účtující podle této vyhlášky nicméně tuto povinnost odložila o tři roky. Od 1. ledna 2021 tedy budou vykazovat, oceňovat a zveřejňovat finanční nástroje podle IFRS (EU) i investiční společnosti a fondy, penzijní společnosti a fondy a obchodníci s cennými papíry. První vlna IFRS implementace ve vyhlášce řadu otázek už zodpověděla (např. obchodní modely a opravné položky podle IFRS 9). Specifika investičních a penzijních

společností a fondů nicméně představují další oblasti, kde IFRS (EU) může požadovat (a často požaduje) jiné účetní zachycení vybraných položek v účetní závěrce, než jak byly účetní jednotky dosud zvyklé.

Je tedy zjevné, že jak stávající vyhláška pro banky a jiné finanční instituce, tak věcný záměr nového zákona o účetnictví dále posilují význam

IFRS (EU) pro hráče na finančních trzích (což přispívá ke konzistenci jimi vykazovaných informací), a to je i s ohledem na současnou ekonomickou situaci a nejistoty žádoucí. S tím se jako auditoři budeme muset vypořádat. Náš podvýbor pro IFRS a finanční instituce vám v tom bude aktivně pomáhat, ať už informacemi v časopise Auditor, nebo odpověďmi

na konkrétní dotazy, které posíláte na komoru. Držím nám tedy všem palce a také vám i nám všem přeji pevné zdraví a v rámci možností klidné Vánoce, ať si můžeme před auditní sezonou všichni trochu oddechnout.

Eva Loulová

předsedkyně podvýboru pro IFRS a finanční instituce

Fixní příspěvky jsou splatné do 31. ledna 2021

Dovolujeme si připomenout, že fixní příspěvky za auditory, auditorské společnosti (včetně asistentů auditora) pro rok 2021 jsou splatné ke dni 31. ledna 2021. Příspěvky na činnost Komory auditorů ČR jsou hrazeny povinně ze zákona o auditorech ve výši dle Příspěvkového řádu Komory auditorů ČR.

Roční fixní příspěvek je stanoven takto:

1. za auditora ve výši 3 500 Kč,
2. za auditorskou společnost ve výši 18 000 Kč,
3. příspěvek auditora nebo auditorské společnosti se zvyšuje o 3 500 Kč za každého asistenta auditora nebo auditora v pracovním poměru.

Číslo účtu Komory auditorů ČR je 87039011/0100. Uvádějte vždy variabilní symbol, slouží k identifikaci plátce. VS tvoří u auditorů čtyřmístné evidenční číslo + 31 (xxxx31), u asistentů rovněž čtyřmístné registrační číslo + 33 (xxxx33) a u auditorských společností trojmístné evidenční číslo + 32 (xxx32).

Pokud je platba příspěvků provedena jednou částkou za více osob, je třeba zaslat do oddělení evidence auditorů na e-mail pagacova@kacr.cz rozpis této částky s uvedením evidenčních čísel oprávnění auditorů, resp. registračních čísel asistentů auditora.

Veronika Rojková

evidence auditorů KA ČR

Možnost navrhnout kandidáty do volených orgánů prodloužena

Vzhledem aktuální situaci rozhodla volební komise o prodloužení možnosti podávat kandidaturu do Výkonného výboru a Volební komise KA ČR do 31. ledna 2021. V platnosti zůstává možnost zaslat kandidaturu jednoho člena na dvou formulářích, jeden podepíše návrhové a druhý podepíše kandidát. Vzory pro tento způsob návrhování najdete v příloze na webových stránkách v sekci Pro členy / Sněmy. Tento způsob můžete využít pouze v případě, že pro zaslání kandidátního lístku použijete datovou schránku nebo pošlete originály poštou.

Letošní sněm bude volit polovinu, tj. sedm členů, výkonného výboru a šest náhradníků a pět členů a dva náhradníky volební komise. Formuláře pro návrhy kandidátů do uvedených volených orgánů připravené pro listopadový sněm zůstávají v platnosti a jsou ke stažení na webových stránkách komory www.kacr.cz v sekci Pro členy / Sněmy. Upozorňujeme, že kandidáty do volených orgánů komory mohou navrhnout pouze auditoři zapsaní v rejstříku Komory auditorů ČR.

Aktuální počet navržených kandidátů do jednotlivých orgánů

Orgán	Dosud obdržené nominace	Počet volených pozic
Výkonný výbor	13	13 (7 + 6 náhradníků)
Volební komise	4	7 (5 + 2 náhradníci)

Jarmila Císařová

předsedkyně Volební komise KA ČR

Editorial

Vážení čtenáři, toto číslo mělo být původně věnováno novinkám ze sněmu, ale po jeho zrušení musela redakční rada rychle reagovat a najít téma, které vás zaujme. Rozhodla se pro novelu zákona o obchodních korporacích, která vstupuje v účinnost od 1. ledna 2021. Novelizační zákon má číslo 33/2020 Sb., byl zveřejněn v únoru 2020 a pod vlivem covidových novinek byl odsunut trochu stranou. Pro následující rok však přináší celou řadu změn, na které bychom vás rádi upozornili.

Začneme článkem od Jana Šafránka a Loly Floriánové, které přináší přehled nejdůležitějších změn, které autoři považují za důležité pro naši profesi. Kromě nových pravidel pro výplatu podílu na zisku a jiných vlastních zdrojích jsou to také změny v úpravě záloh na podíly na zisku, novinky v odměňování členů volených orgánů a novinky týkající se zprávy o vztazích.

Další článek od Jany Skálové je věnován bilančním testům pro výplatu podílu na zisku či jiných vlastních zdrojů. Všechny tyto testy se vztahují na všechny kapitálové korporace, nově tedy i na společnosti s ručením omezeným. Do těchto testů jsou vztaženy nejen položky vlastního kapitálu vzniklé ze zisku, ale také fondy. Řada příkladů vám ukáže, jak připravit vhodně podklady pro rozhodování valné hromady o výplatě vlastního kapitálu a ukáže, na jaké položky ve vlastním kapitálu je nutno dávat pozor, neboť mohou výplatu podílu na zisku znemožnit.

Další článek od Jiřího Pospíšila se týká odložené daně při přeměnách a nepeněžitých vkladech, tedy situace, kdy odložená daň je důsledkem rozdílné účetní a daňové hodnoty aktiv přecházejících v důsledku přeměny či vkladu na novou účetní jednotku. Tento článek může být začátkem odborné diskuze účetní profese,

auditorské profese a znalců, jak vlastně daňové dopady z přecenění účetně zobrazit.

Závěr našeho čísla patří rozhovoru s JUDr. Petrem Šukem, soudcem Nejvyššího soudu. S ním se opět vrátíme do obchodního práva a do novely zákona o obchodních korporacích. Můžete si přečíst o postoji Nejvyššího soudu k šestiměsíční lhůtě na schválení účetní závěrky a rozdělení zisku a zjistíte, co dalšího se nedá použít ze staré soudní judikatury k rozdělení zisku. Požádala jsem autora také o názor k nové úpravě rozdělení vlastního kapitálu po novele zákona o obchodních korporacích.

Doufám, že články budete číst se zájmem a budete se k nim vracet i v budoucnu.

Jana Skálová
editor tohoto čísla

Zásadní změny v právní úpravě obchodních korporací od 1. ledna 2021

Jan Šafránek

Lola Florianová

Dne 1. ledna 2021 nabývá účinnosti zákon č. 33/2020 Sb., dosud největší a nejvýznamnější novela zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích (dále jen Novela, zákon obchodních korporací dále jen ZOK). Obecně lze shrnout, že text Novely je velmi rozsáhlý, v mnohém zakotvuje do právní úpravy dosavadní rozhodovací praxi soudů, zejména zásadní judikaturu Nejvyššího soudu ČR ve vztahu k obchodním korporacím, a v neposlední řadě dává zejména společníkům s.r.o. a/nebo akcionářům a.s. více možností, jak si v souladu se zákonem a v rámci výslovné právní úpravy nastavit pravidla fungování obchodních korporací a práva a povinnosti společníků a členů orgánů obchodních korporací.

V následujícím textu se budeme věnovat tématům, která jsou dle názoru autorů zajímavá jak z pohledu auditorů, tak z pohledu účetních a/nebo daňových poradců. Vůbec nejzajímavější změnou stávající právní úpravy v tomto ohledu jsou nová pravidla pro výplatu podílu na zisku, záloh na podíl na zisku i pravidla pro výplatu jiných vlastních zdrojů. Ve svém článku se autoři soustředí téměř výlučně na změny týkající se s.r.o. a a.s., dvou nejčastějších forem obchodních korporací v České republice.

Nová pravidla pro rozdělení zisku a jiných vlastních zdrojů

Pravidla pro rozdělení zisku budou nově dopadat rovněž na rozdělování jiných vlastních zdrojů obchodních korporací. Dosud ZOK výplatu jiných vlastních zdrojů fakticky připouštěl, ale kromě zásadních limitů pro takovéto jednání (např. zákaz výplaty prostředků z vlastních zdrojů v případě, že by si tím obchodní korporace přivodila úpadek – viz dosavadní ustanovení § 40 odst. 1 ZOK) bližší právní úpravu neobsahoval a praxe si musela pomáhat analogií s právní úpravou výplaty podílu na zisku. Nové znění ustanovení § 34 ZOK a násl. tak výslovně upravuje nejen podíl na zisku, ale i podíl na jiných vlastních zdrojích.

Novela v první řadě potvrzuje rozhodovací praxi Nejvyššího soudu ČR, který již delší dobu ve svých rozhodnutích umožňuje rozhodnout o rozdělení zisku a jiných vlastních zdrojů obchodní korporace do konce účetního období následujícího po účetním období, za něž byla účetní závěrka sestavena. Nadále

platí podmínka, že podíl na zisku a podíl na jiných vlastních zdrojích se stanovuje na základě valnou hromadou schválené řádné nebo mimořádné účetní závěrky; bez schválení účetní závěrky není možné rozhodnout o podílu na zisku a/nebo o podílu na jiných vlastních zdrojích.

I po Novele bude platit, že zisk nebo jiné vlastní zdroje lze rozdělit zásadně jen mezi společníky obchodní korporace, ledaže společenská smlouva (stanovy) určí jinak. V této souvislosti upozorňují autoři na stále sílící názory, že by společenská smlouva (stanovy) neměly jen obecně tuto možnost připouštět, ale že by měly přesně určovat osoby nebo okruh osob mimo společníky, mezi které mohou být zisk nebo vlastní zdroje distribuovány.

Limity výplaty podílu na zisku a na jiných vlastních zdrojích

Novela dále precizuje limity výplaty podílu na zisku a na jiných vlastních zdrojích, kdy v první řadě precizuje ustanovení o maximální částce určené k rozdělení (tzv. bilanční test¹). Novela v této souvislosti uvádí, že částka k rozdělení nesmí překročit součet výsledku hospodaření posledního skončeného účetních období, výsledku hospodaření minulých let a ostatních dobrovolně zřízovaných fondů, snížený o přiděly do rezervních fondů a jiných případných fondů dle zákona a společenské smlouvy (stanov). K rozdělení není možné z povahy věci použít fondy, u nichž pravidla pro jejich zřízení, změnu nebo zánik stanovena zákonem nebo společenskou smlouvou (stanovami) rozdělení těchto fondů nepřipouští. Pokud rozhodnutí valné hromady takto stanovené limity nerespektuje, nemá právní účinky. Tyto limity jsou nově nastaveny jak pro s.r.o., tak pro a.s. stejně a jsou obsaženy v obecné právní úpravě podílu na zisku a na jiných vlastních zdrojích dle nového ustanovení § 34 ZOK.

Podíl na zisku a na jiných vlastních zdrojích je i nadále splatný do tří měsíců ode dne rozhodnutí valné hromady o rozdělení zisku, ledaže zákon, rozhodnutí nejvyššího orgánu nebo společenská smlouva (stanovy) určí jinak. Samotná výplata podílu na zisku a na jiných vlastních zdrojích zůstává, stejně jako dosud, zcela v gesci statutárního orgánu, který je jediný odpovědný za to, aby samotná výplata proběhla v souladu se zákonem.

Novela upravuje i ustanovení § 40 ZOK, které stanovuje další omezení rozdělení a výplaty podílu na zisku nebo jiných vlastních zdrojích. Kapitálové

¹ Podrobně se bilančním testům věnuje další článek v tomto čísle od Jany Skálové.

společnosti musí před rozdělením zisku nebo jiných vlastních zdrojů provádět tzv. test vlastního kapitálu (viz nové ustanovení § 40 odst. 1 ZOK). Test vlastního kapitálu stanovuje, že není možné vyplatit podíl na zisku nebo jiných vlastních zdrojích v případě, kdy by se vlastní kapitál před výplatou nebo po výplatě snížil pod výši upsaného základního kapitálu zvýšeného o fondy, které nelze dle zákona nebo společenské smlouvy (stanov) rozdělit. Rozhodnutí valné hromady učiněné v rozporu s testem vlastního kapitálu nemá právní účinky.

Nově se v ZOK objevuje limit pro výplatu podílu na zisku a jiných vlastních zdrojích relevantní pro obchodní korporace, které v rozvaze vykazují náklady na vývoj a u nichž náklady na vývoj nejsou dosud v plné výši odepsány (tento limit současně vymizel ze zákona o účetnictví). U těchto obchodních korporací se nad rámec výše uvedeného u testu vlastního kapitálu snižuje maximální možná částka určená k výplatě i o dosud neodepsanou část nákladů na vývoj. Nazýváme tento limit upravený nově v ustanovení § 40 odst. 2 ZOK pro přehlednost limitem nákladů na vývoj. Rozhodnutí valné hromady učiněné v rozporu s limitem nákladů na vývoj nemá právní účinky.

Ustanovení § 40 odst. 3 ZOK obsahuje známý institut tzv. testu insolvence, který zakazuje statutárním orgánům obchodní korporace vyplatit podíl na zisku (nebo zálohu na podíl na zisku) a jiných vlastních zdrojích v případě, kdy by si touto výplatou přivodila obchodní korporace úpadek.

Novela v souvislosti s testem insolvence zavádí pro s.r.o. a a.s. zcela novou úpravu zániku práva na podíl zisku a jiných vlastních zdrojích (viz nové ustanovení § 40 odst. 4 ZOK). Právo na podíl na zisku a jiných vlastních zdrojích, které nebyly vyplaceny do konce účetního období z toho důvodu, že jejich výplata „neprošla“ testem insolvence, zaniká a nevyplacený zisk nebo jiné vlastní zdroje jsou bez dalšího převedeny na účet nerozděleného zisku minulých let.

Novela rovněž mění dosavadní úpravu vrácení nezákonně vyplaceného podílu zisku nebo jiných vlastních zdrojů dle ustanovení § 35 ZOK. Zatímco u a.s. se pravidlo, že osoba, která není v dobré víře a která věděla nebo měla vědět, že při vyplacení byly porušeny podmínky stanovené zákonem, má povinnost vrátit nezákonně vyplacený podíl na zisku nebo jiných vlastních zdrojích, objevuje v novém ustanovení § 348 odst. 4 ZOK, u s.r.o. ZOK tuto situaci nijak neřeší a ponechává otázku na obecné právní úpravě bezdůvodného obohacení (viz ustanovení § 2991 a násl. občanského zákoníku). U s.r.o. tak nebude zejména povinnost vrátit podíl na zisku či jiných vlastních zdrojích, který byl vyplacen v rozporu se zákonem, záviset na dobré víře osoby, které byl podíl vyplacen. Případnou povinnost vrátit vyplacené

zálohy na podíl na zisku u s.r.o. a a.s. upravuje nové ustanovení § 35 odst. 2 ZOK.

Zálohy na podíl na zisku

Problematika záloh na podíl na zisku je obsažena ve zcela novém znění ustanovení § 35 ZOK. I nadále platí, že je možné vyplácet pouze zálohy na podíl na zisku, nikoliv zálohy na jiné vlastní zdroje společnosti.

Zálohu bude možné vyplatit na základě mezitímní účetní závěrky, pakliže společnost splní test insolvence a bude mít dostatek zdrojů na rozdělení. Výše součtu záloh na podíl na zisku je limitována maximální částkou podobně jako výplata podílu na zisku.

Záloha na podíl na zisku je ze zákona bez dalšího vratná do tří měsíců ode dne, kdy byla nebo měla být schválena řádná nebo mimořádná účetní závěrka (standardně tedy do 30. září), a částka zisku k rozdělení nedosahuje součtu vyplacených záloh na podíl na zisku.

Bude zajímavé sledovat, zda nová úprava výplaty záloh na podíl na zisku povede k tomu, že tento institut již nebude tak hojně využíván jako dosud. Nová pravidla se budou týkat záloh vyplacených po 1. lednu 2021.

Snaha o zamezení obcházení pravidel pro výplatu zisku nebo jiných vlastních zdrojů

Za účelem zamezení obcházení pravidel pro výplatu zisku Novela začleňuje do ZOK nový zákaz pro obchodní korporace, a to zákaz poskytnout bezúplatné plnění společníkovi nebo osobě jemu blízké (viz nové ustanovení § 40 odst. 5 ZOK). Novela rovněž taxativně vyjmenovává výjimky z tohoto zákazu, např. v případě obvyklých příležitostných darů nebo v případě výhody poskytované obchodní korporací dle zákona.

Novinky v odměňování členů volených orgánů obchodních korporací

Má-li být funkce jednatele, člena představenstva či dozorčí rady kapitálové obchodní korporace (dále jen člen voleného orgánu) vykonávána za úplatu, je nutné uzavřít smlouvu o výkonu funkce (s výjimkami uvedenými dále). Smlouva o výkonu funkce

musí mít písemnou formu, schvaluje ji valná hromada (v případě, že dozorčí rada volí členy představenstva v akciové společnosti, schvaluje i smlouvu o výkonu funkce dozorčí rada) a musí obsahovat zákonem vymezené údaje o odměňování (viz § 59 odst. 2 a § ZOK).

V případě, že je smlouva o výkonu funkce sjednána bez uvedení odměny, není uzavřena písemně či schválena příslušným orgánem, platí, že je výkon funkce bezplatný. Výjimkou je případ, kdy není smlouva o výkonu sjednána či schválena v souladu se zákonnými požadavky a důvody neleží na straně člena voleného orgánu. Tehdy má člen voleného orgánu nárok na odměnu obvyklou. Další výjimkou je možnost schválit jiné plnění, než které je uvedeno ve smlouvě o výkonu funkce, tedy ve smyslu § 61 odst. 1 ZOK, příslušným orgánem obchodní korporace.

Pokud smlouva o výkonu funkce sice uzavřena je, není však schválena příslušným orgánem, platí

Hugo a Sally se baví o vzdáleném provádění auditu v důsledku COVID-19

1. Důvěryhodnost dokumentů obdržených elektronicky

Ahoj Sally, teď mi volal finanční ředitel našeho dlouholetého klienta, že nás u nich kvůli stávající epidemiologické situaci vůbec nechtějí. Prý nám vše pošlou elektronicky. Navíc většina jejich zaměstnanců má home-office, takže stejně nejsou v kanceláři.

Souhlasil jsem, co jiného mi zbývá.

A co ty na to?

A myslíš, že jsi schopen provést audit takto vzdáleně?

V dnešní době? Jasně.

A jsi si jistý, že kvalita a věrohodnost zaslaných elektronických dokumentů je stejná jako těch, které ti dá klient přímo? A že tak dostaneš všechny informace?

No, všechny faktury už mají stejně naskenované v systému, dělají to tak roky. I v předchozích auditech jsem je viděl jen na monitoru.

v současné době, že je smlouva dle ustanovení § 48 ZOK relativně neplatná (tj. platná do doby, než se příslušná osoba dovolá neplatnosti). Novela toto zásadně mění, když stanovuje, že důsledkem nebude nadále relativní neplatnost smlouvy o výkonu funkce, ale její neúčinnost. Smlouva o výkonu funkce nově tedy nenabude účinnosti, dokud nebude schválena příslušným orgánem, přičemž účinnosti může smlouva nabýt i zpětně, pokud příslušný orgán nerozhodne jinak.

Pokud je člen voleného orgánu zároveň zaměstnancem, lze mu podle stávající právní úpravy (viz dosavadní ustanovení § 61 odst. 3 ZOK) poskytnout mzdu či jiné plnění pouze na základě souhlasu orgánu schvalujícího smlouvu o výkonu funkce a příp. s vyjádřením dozorčí rady, byla-li ustavena. To platí i pro případ, že zaměstnancem společnosti je osoba blízká členovi voleného orgánu (např. jeho manžel nebo potomek). Sporné jsou ovšem důsledky absence

takového souhlasu. Závěr o bezplatném výkonu pracovněprávního vztahu totiž koliduje s pracovněprávní ochranou zaměstnanců.

Novela dosavadní ustanovení § 61 odst. 3 ZOK ruší. Pokud bude u obchodní korporace člen voleného orgánu zároveň zaměstnán, nebo u ní bude zaměstnána osoba jemu blízká, nebude třeba odměnu schvalovat orgánem schvalujícím smlouvu o výkonu funkce. V těchto případech bude třeba pamatovat jen na pravidla střetu zájmů (viz ustanovení § 54 a násl. ZOK). Člen voleného orgánu bude v takovém případě muset alespoň notifikovat valnou hromadu, která bude oprávněna např. uzavření tomu odpovídající smlouvy zakázat.

Zpráva o vztazích

Pro podnikatelská uskupení je každoročním velkým tématem vyhotovování zprávy o vztazích. Novela ob- sahuje z našeho pohledu poměrně zajímavou změnu

Hugo a Sally se baví o vzdáleném provádění auditu v důsledku COVID-19

To ale neměli čas s nimi jakkoliv manipulovat. Když jim ale dopředu pošleš seznam faktur, které chceš vidět, mají prostor je před odesláním upravit. Anebo třeba jen nenaskenují přílohu, ve které jsou důležité informace k pochopení té faktury.

To mě nenapadlo. Já bych si tedy zajistil přímo přístup do systému. Pokud by mi ho nedali, třeba bych si ověřil pravost tím, že část požadavků nepošlu předem, ale budu chtít ukázat namátkově některé faktury přes sdílenou obrazovku on-line?

Ano, to by bylo možné řešení. Vždy záleží na vyhodnocení rizik u dané položky a na vyhodnocení spolehlivosti procesu, jak se faktury do systému dostanou, a integrity systému, to znamená jestli je nebo není možné je následně upravit nebo vyměnit.

Jasně, když budu mít vysoké riziko podvodu, pak budu chtít víc věcí vidět přímo on-line, ověřit následně v originále nebo ověřit z více zdrojů, například externími confirmacemi.

Souhlasím. Taky rozlišuj důležitost dokumentů. U běžných faktur, o kterých jsme se bavili, nemusí být poskytnutí v elektronické podobě problémem. Spíš bych byla opatrná u jiných klíčových dokumentů, jako jsou například klíčové smlouvy o financování, zásadní obchodní smlouvy, potvrzení o finanční podpoře a podobně. Jestli přijmeš elektronickou kopii jako dostatečnou je nakonec vždy věcí tvého úsudku, který bys měl zdokumentovat.

obsahových náležitostí zprávy o vztazích, když stanovuje, že zpráva o vztazích nemusí napříště obsahovat posouzení, zda vznikla ovládané osobě újma, a posouzení vyrovnání této újmy (viz ustanovení § 82 odst. 2 písm. g ZOK).

Novela rovněž vyjasňuje, že zpráva o vztazích je součástí výroční zprávy (pokud jí ovládaná osoba vyhotovuje) a vyžaduje ověření auditorem. Taková zpráva o vztazích se také neukládá do sbírky listin obchodního rejstříku samostatně, ale pouze jako součást výroční zprávy.

Samostatná zpráva o vztazích (u ovládaných osob, které nevyhotovují výroční zprávu) se zakládá do sbírky společně (tedy ve stejné lhůtě) jako účetní závěrka.

Nová pravidla pro zprávu o vztazích se budou vztahovat na účetní období započatá nejdříve dnem nabytí účinnosti Novelu, tedy nejdříve na účetní období od 1. ledna 2021.

Zpráva o podnikatelské činnosti a o stavu majetku akciové společnosti

Statutární orgán a.s. nemusí v budoucnu vyhotovovat zprávu o stavu podnikatelské činnosti a o stavu jejího majetku, pokud a.s. zpracovává výroční zprávu. Účetní závěrky a výroční zprávy nebo zprávy o podnikatelské činnosti musí a.s. nově vždy povinně zveřejňovat na webových stránkách 30 dnů před a 30 dnů po konání valné hromady, která schvaluje účetní závěrku (viz nové znění ustanovení § 436 ZOK).

Monistický systém řízení akciové společnosti

Poslední změnou, která není dle názoru autorů bez zajímavosti pro auditory, účetní a daňové poradce, je zrušení funkce statutárního ředitele u monisticky řízené a.s. Postavení a povinnosti statutárního ředitele má nadále vykonávat správní rada jako jediný

statutární orgán monisticky řízené akciové společnosti. Správní rada bude ze zákona tříčlenná, stanovy mohou stanovit jiný počet členů správní rady.

Jan Šafránek
Lola Florianová

Jan Šafránek je absolventem Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, svou advokátní praxi vykonává od roku 2006. Po zkušenostech v jedné mezinárodní a v jedné z největších českých poradenských společnostech, kde se věnoval právu obchodních společností, M&A, přeměnám obchodních společností a koncernovému právu, nastoupil v roce 2009 do advokátní kanceláře bnt, v roce 2011 byl jmenován jejím partnerem. V posledních čtyřech letech úspěšně poskytuje poradenství také privátním klientům, a to zejména v otázkách souvisejících s jejich podnikatelskými nebo investičními aktivitami. Je mj. spoluautorem publikace „Fúze – právo, účetnictví a daň“ z roku 2012 (Linde Praha) a publikace „Nová společnost s ručením omezeným“ z roku 2014 (GRADA Publishing). Pravidelně přednáší o přeměnách obchodních společností a o právu obchodních společností, působí jako lektor řady vzdělávacích či oborových institucí (VOX, DTIHK) a komentuje nejruznější aktuální právní témata, spory či významné transakce v médiích.

Lola Florianová

Lola Florianová je absolventkou Právnické fakulty Univerzity Karlovy. Od roku 2013 působí v advokátní kanceláři bnt, v jejímž rámci se účastní interní mezinárodní odborné skupiny pro oblast Corporate and M&A. Jak sám název této skupiny napovídá, specializuje se na obchodní právo se zaměřením na akvizice a přeměny obchodních společností, jimž se jako spoluautorka věnovala také v praktickém komentáři pro vydavatelství Wolters Kluwer v období 2017–2018. Je autorkou řady odborných článků a spolupracuje jako lektorka se vzdělávací agenturou VOX, kde pravidelně přednáší o přeměnách obchodních společností a postavení jednatele.

„Srdečně vás vítám, pánové! Konečně někdo, kdo nám pomůže s hledáním zisku!“

Kresba: Ivan Svoboda

Bilanční pravidla pro rozdělení vlastního kapitálu v novele ZOK

Jana Skálová

Mezi změnami, které přinesla velká Novela zákona o obchodních korporacích (dále jen novela ZOK), která byla přijata zákonem č. 33/2020 Sb., a nabude účinnosti 1. ledna 2021, jsou často zmiňována nová pravidla pro výplatu vlastního kapitálu. V tomto článku se zaměříme na tzv. bilanční testy, které musí být splněny, aby valná hromada kapitálové korporace mohla rozhodnout o rozdělení zisku či jiných vlastních zdrojů, tedy na vybraná ustanovení z § 34, 35 a 40 Novely ZOK. Tento text je věnován rozboru pravidel z pohledu akciových společností a společností s ručením omezeným. Právě rozšíření testů na společnosti s ručením omezeným je možno chápat jako významnou změnu zasahující do života těchto korporací.

Položky vlastního kapitálu použité v příkladech v tomto článku. Základní seznam vycházející z Přílohy č. 1 k vyhlášce č. 500/2002 Sb.

- A. Vlastní kapitál
  - A.I. Základní kapitál
    - A.I.1. Základní kapitál
    - A.I.2. Vlastní podíly (–)
    - A.I.3. Změny základního kapitálu
  - A.II. Ážio a kapitálové fondy
    - A.II.1. Ážio
    - A.II.2. Kapitálové fondy
      - A.II.2.1. Ostatní kapitálové fondy
      - A.II.2.2. Oceňovací rozdíly z přecenění majetku a závazků (+/–)
      - A.II.2.3. Oceňovací rozdíly z přecenění při přeměnách obchodních korporací (+/–)
      - A.II.2.4. Rozdíly z přeměn obchodních korporací (+/–)
      - A.II.2.5. Rozdíly z ocenění při přeměnách obchodních korporací (+/–)
  - A.III. Fondy ze zisku
    - A.III.1. Ostatní rezervní fondy
    - A.III.2. Statutární a ostatní fondy
  - A.IV. Výsledek hospodaření minulých let (+/–)
    - A.IV.1. Nerozdělený zisk nebo neuhrzená ztráta minulých let (+/–)
    - A.IV.2. Jiný výsledek hospodaření minulých let (+/–)
  - A.V. Výsledek hospodaření běžného účetního období (+/–)
  - A.VI. Rozhodnuto o zálohové výplatě podílu na zisku (–)

První bilanční test pro výplatu podílu na zisku

První bilanční test je uveden v § 34 odst. 2 ZOK, kde je stanoveno: *Částka k rozdělení nesmí v kapitálové společnosti nebo družstvu překročit součet výsledku hospodaření posledního skončeného účetního období, výsledku hospodaření minulých let a ostatních fondů, které může kapitálová společnost nebo družstvo použít podle svého uvážení, snížený o příděly do rezervních a jiných fondů v souladu se zákonem a společenskou smlouvou. K rozdělení nelze použít fondy, jejichž vznik, změnu nebo zánik upravuje právní předpis nebo společenská smlouva způsobem, který jejich rozdělení nepřipouští.*

Limitace částky k rozdělení slouží především k ochraně věřitelů kapitálových společností. ZOK po Novele již nerozlišuje, zda jde o rozdělení zisku nebo jiných vlastních zdrojů a limit je stanoven pouze pro celkovou distribuci vlastních zdrojů, které podléhají režimu § 34 a 40, a to bez ohledu na to, zda jde o podíl pro společníky nebo třetí osoby.

Podle důvodové zprávy k Novele ZOK je cílem nové úpravy částky k rozdělení zpřesnění transpozice čl. 53 odst. 3 směrnice EU 2017/1132. V důvodové zprávě k Novele ZOK se k tomu uvádí: *Transpozice je ve stávající úpravě nepřesná. V prvé řadě musí uvedené pravidlo dopadat nejen na rozdělení zisku, ale i na rozdělení jiných vlastních zdrojů. Proto se navrhuje upravit formulaci tak, aby zahrnovala „částku k rozdělení“, bez ohledu na to, zda je rozdělován zisk či jiné vlastní zdroje.*

Ještě před Novelou ZOK dospěla praxe i odborná literatura k závěru, že do limitů podle § 161 odst. 4 a § 350 odst. 2 ve znění před Novelou ZOK je třeba zahrnovat i fondy ze zisku a jiný výsledek hospodaření minulých let¹. Nové tedy je to, že do částky k rozdělení se započítávají i jiné vlastní zdroje (ážio, ostatní kapitálové fondy), nejen ty, které mají původ v zisku společnosti.

¹ KANCL, Stanovisko č. 25 z roku 2014 a dále Dědič, J., Lasák, J., Vybrané otázky rozdělování zisku, jiných vlastních zdrojů a poskytování záloh na dividendy v akciové společnosti po rekonstrukci, Bulletin KDP ČR, 2014, č. 1.

Maximální částka k rozdělení podle § 34 odst. 2 se určí tak, že se nejprve sečte výsledek hospodaření běžného účetního období, tedy položka A.V. z pasiv rozvahy, s hospodářským výsledkem minulých let, který zahrnuje nerozdělený zisk minulých let nebo neuhrazenou ztrátu minulých let a jiný výsledek hospodaření minulých let, tedy s položkou A.IV. pasiv rozvahy. K tomu je možno přičíst ty položky A.II. a A.III. z vlastního kapitálu v rozvaze, které je možno rozdělit mezi

společníky. To bohužel nejsou celé součtové hodnoty těchto položek, protože tam mohou být vykázány i fondy, které společnost nemůže rozdělit. Příkladem mohou být oceňovací rozdíly z přecenění majetku a závazků na reálnou hodnotu zaúčtované na účet 414 (vykazované v položce A.II.2.2.) nebo sociální fond, který je určen na úhradu některých plnění pro zaměstnance a jeho použití je stanoveno v kolektivní smlouvě nebo ve vnitropodnikové směrnici.

Hugo a Sally se baví o vzdáleném provádění auditu v důsledku COVID-19

2. Vzdálené porozumění procesu a kontrol

Sally, když se s těmi lidmi nevidím osobně, lze například postupy pro pochopení procesu a ověření implementace kontrol, popřípadě testování jejich provozní účinnosti, provést on-line pomocí videohovorů s více zaměstnanci nezávisle na sobě?

Popis procesu přes videohovor určitě získat lze, i když třeba u prvoročního klienta to bude hodně náročné. Složitě to ale bude s ověřením implementace, tedy toho, jestli ve skutečnosti vše funguje tak, jak bylo popsáno.

Můžou mi nasdílet obrazovku systému a ukazovat, jak to v něm funguje.

Jasně, ale ne vše, co bys jinak získal pozorováním, dotazováním a inspekcí, jde ukázat on-line. Třeba fungování skladů nebo různé sdílení dat. Navíc pro testování kontrol to asi úplně stačit nebude. Kde vezmeš jistotu, že ti ukazují produkční a ne testovací prostředí systému nebo že tak systém funguje vždy?

Ty jsi hrozně podezírává, Sally.

Ale to je přece základ auditní profese, ne? Profesní skepticismus. V dnešní době má vedení daleko větší motivaci k podvodům. Buď mohou chtít zlepšit výsledky, nebo si třeba vytvořit polštář pro příští období. A kde je motivace, cesta se skoro vždy najde.

Takže prvotně se musím soustředit na vyhodnocení rizika podvodu u daného klienta a nastavení vnitřního kontrolního systému. Podle toho se teprve rozhodnu, jestli je vzdálený audit akceptovatelný nebo ne.

Přesně tak. Omezení auditorovy činnosti by v případě, že není možné získat dostatečnou a spolehlivou důkazní informaci jinými prostředky, vedlo u materiálních položek k modifikaci výroku.

Příklad č. 1 – Nemožnost rozdělení zisku

Představenstvo akciové společnosti vyhodnocuje údaje z řádné účetní závěrky sestavené k 31. prosinci 2020 s cílem připravit návrh na rozdělení zisku či jiných vlastních zdrojů. Rozvaha v oblasti vlastního kapitálu obsahuje tyto položky:

Pasiva		mil. Kč
A.II.	Ážio a kapitálové fondy	100
A.II.2.2.	Oceňovací rozdíly z přecenění majetku a závazků	100
A.III.	Fondy ze zisku	10
A.III. 1.2.	Statutární a ostatní fondy	10
A.IV.	Výsledek hospodaření minulých let	50
A.IV.1.	Nerozdělený zisk nebo neuhrazená ztráta minulých let	50
A.V.	Výsledek hospodaření běžného účetního období	-60

Na položce A.II.2.2. jsou zaevidovány oceňovací rozdíly z přecenění cenných papírů a derivátů ve výši 100. Položka A.III.2. vykazuje sociální fond, který je určen na krytí potřeb zaměstnanců. Jeho čerpání se řídí kolektivní smlouvou, tento fond není k dispozici pro rozdělení vlastníkům.

Společnost za rok 2020 vykázala ztrátu ve výši 60, z minulých let eviduje nerozdělené zisky ve výši 50. Při těchto číslech není možno rozdělit ze společnosti žádný zisk, protože částka k rozdělení jako součet výsledku hospodaření posledního skončeného účetního období (-60), výsledku hospodaření minulých let (50) je záporná. Částku fondů z přecenění ani sociální fond není možno započítat ani rozdělit mezi společníky.

Příklad č. 2 – Výplata společníkům, i když vykáže společnost za rok 2020 ztrátu

Představenstvo akciové společnosti vyhodnocuje údaje z řádné účetní závěrky sestavené k 31. prosinci 2020 s cílem připravit návrh na rozdělení zisku či jiných vlastních zdrojů. Rozvaha v oblasti vlastního kapitálu obsahuje tyto položky:

Položka	Název	mil. Kč
A.II.	Ážio a kapitálové fondy	200
A.II.1.	Ážio	200
A.III.	Fondy ze zisku	10
A.III. 1.1.	Ostatní rezervní fondy	10
A.IV.	Výsledek hospodaření minulých let	80
A.IV.1.	Nerozdělený zisk nebo neuhrazená ztráta minulých let	80
A.V.	Výsledek hospodaření běžného účetního období	-150

Přestože a.s. vykázala k 31. prosinci 2020 účetní ztrátu ve výši 150 (položka rozvahy A.V.) je z výše uvedených údajů možná maximální částka k rozdělení ve výši 140 (tedy součet disponibilního nerozděleného zisku, ážia a rezervního fondu mínus vzniklá ztráta). Představenstvo může navrhnout valné hromadě vyrovnat účetní ztrátu z ážia či rezervního fondu. Poté

může navrhnout výplatu nerozděleného zisku či zbylého ážia, vždy však musí specifikovat, jaký zdroj bude vyplácen, což je důležité pro správné zdanění toto příjmu pro akcionáře srážkovou daní.

Druhý bilanční test na celkový vlastní kapitál

Druhý bilanční test je upraven v § 40, odst. 1, takto: *Kapitálová společnost nebo družstvo nesmí rozdělit zisk nebo jiné vlastní zdroje, pokud se ke dni skončení posledního účetního období vlastní kapitál vyplývající z řádné nebo mimořádné účetní závěrky nebo vlastní kapitál po tomto rozdělení sníží pod výši upsaného základního kapitálu zvýšeného o fondy, které nelze podle zákona nebo společenské smlouvy rozdělit.*

Základem výpočtu druhého bilančního testu je částka vlastního kapitálu vykázaná v účetní závěrce (řádné či mimořádné). V tomto případě se do testu používá celý vlastní kapitál včetně základního kapitálu. Od částky vlastního kapitálu vykázané v položce rozvahy A. Vlastní kapitál se musí odečíst částka zisku či ostatních disponibilních vlastních zdrojů, jež by měla být dle návrhu pro rozhodnutí nejvyššího orgánu rozdělena mezi společníky a/nebo jiné osoby (např. tichého společníka či jiné osoby). Dále se sečte částka upsaného základního kapitálu s částkou zahrnutou ve fondech (ze zisku nebo jiných), které nelze podle zákona nebo společenské smlouvy rozdělit.

V dalším kroku se porovná částka zjištěná úpravou vlastního kapitálu s částkou zjištěnou úpravou upsaného základního kapitálu. Pokud výše upraveného vlastního kapitálu je menší než upravená výše základního kapitálu, není možno rozdělit žádné disponibilní zdroje.

V řadě běžných situací budou oba testy dávat shodný výsledek (jak ukazuje příklad č. 3). Existence obou testů v ZOK má však svůj význam právě pro možnost vykazování záporných položek ve vlastním kapitálu, které pak zabrání možné výplatě jiných kladných položek vlastního kapitálu (viz příklad č. 4).

„Jak chcete tady panu poručíkovi jako významnému akcionáři naší společnosti vysvětlit, že se fondy určené k výplatě vypařily?“

Kresba: Ivan Svoboda

Příklad č. 3 – Výplata podílu na zisku

Kapitálová korporace vykazuje ve své řádné účetní závěrce za skončené účetní období níže uvedené údaje:

Řádek	Popis položky	mil. Kč
A.	Vlastní kapitál	720
A.I.	Základní kapitál	500
A.I.1.	Základní kapitál	500
A.II.	Ážio a kapitálové fondy	170
A.II.2.3.	Oceňovací rozdíly z přecenění při přeměnách obchodních korporací (+/-)	170
A.III.	Fondy ze zisku	30
A.III.1.	Ostatní rezervní fondy	30
A.IV.	Výsledek hospodaření minulých let	100
A.IV.1.	Nerozdělený zisk minulých let	100
A.V.	Výsledek hospodaření běžného účetního období	-80

Položka A.II.2.3. vykazuje přecenění jmění po proběhlé fúzi, které nebylo převedeno do jiné položky vlastního kapitálu. Tato položka může být rozdělena mezi společníky.

Položka A.III.1. vykazuje rezervní fond tvořený dle starých pravidel obchodního zákoníku výhradně přiděly z čistého zisku a stanovy společnosti neurčují, že jej lze použít výhradně za účelem úhrady ztráty.

Položka A.V. vykazuje účetní ztrátu za skončené účetní období.

Výsledky prvního bilančního testu (dle § 34, odst. 2)

Společnost může rozdělit součet výsledku hospodaření posledního skončeného účetního období (-80), výsledku hospodaření minulých let (100) a ostatních fondů, které může kapitálová společnost nebo družstvo použít podle svého uvážení (30 + 170).

Výpočet rozdělitelných vlastních zdrojů: $-80 + 100 + 200 = 220$

Částka k rozdělení tedy může být maximálně ve výši 220.

Výsledky druhého bilančního testu (§ 40, odst. 1)

Pokud budeme podle druhého testu počítat s celou výplatou částky 220, pak celkový vlastní kapitál vyplývající z účetní závěrky činí 720. Po jeho snížení o výplatu 220 bude činit 500. Upsaný základní kapitál činí také 500, takže druhý bilanční test nebrání výplatě částky 220. Pokud bychom vyplatili maximální dovolenou částku, pak se bude vlastní kapitál rovnat základnímu kapitálu.

Při rozhodnutí o výplatě vlastního kapitálu musí valná hromada přesně stanovit zdroj, ze kterého bude vypláceno. To je velmi důležité pro stanovení srážkové daně, která má jiná pravidla pro výplatu podílu na zisku (položky A.III., A.IV., A.V.) a jiná pravidla pro výplatu položek A.II. (v uvedeném příkladu přecenění při fúzi, jinak ážio či ostatní kapitálové fondy).²

Příklad č. 4 – Záporné přecenění nedovolí výplatu podílu na zisku

Pokud se ve společnosti vyskytnou ve vlastním kapitálu nabyté vlastní akcie nebo záporná hodnota přecenění některých aktiv či závazků do vlastního kapitálu, může dojít k tomu, že druhý bilanční test zabráni rozdělení zisku, který první bilanční test povolil. Obě tyto situace jsem pro názornost zobrazila do tohoto příkladu. Akciová společnost vykazuje ve své řádné účetní závěrce za skončené účetní období níže uvedené údaje:

Řádek	Popis položky	mil. Kč
A.	Vlastní kapitál	490
A.I.	Základní kapitál	500
A.I.1.	Základní kapitál	500
A.II.	Ážio a kapitálové fondy	-120
A.II.2.	Kapitálové fondy	-120
A.II.2.2.	Oceňovací rozdíly z přecenění majetku a závazků	-120
A.IV.	Výsledek hospodaření minulých let	50
A.IV.1.	Nerozdělený zisk minulých let	50
A.V.	Výsledek hospodaření běžného účetního období	60

Položka A.II.2.2. vykazuje dopad přecenění realizovatelných cenných papírů do vlastního kapitálu, jedná se o ztrátu, která v budoucnu ovlivní výsledek hospodaření, až budou např. cenné papíry prodány.

Výsledky prvního bilančního testu (dle § 34, odst. 2)

Částka k rozdělení nesmí v kapitálové společnosti nebo družstvu překročit součet výsledku hospodaření posledního skončeného účetního období (60), výsledku hospodaření minulých let (50) a ostatních fondů, které může kapitálová společnost nebo družstvo použít podle svého uvážení (v příkladu nejsou žádné).

Výpočet: $60 + 50 = 110$.

Dle prvního bilančního testu může společnost rozdělit částku 110 jako podíl na zisku.

Výsledky druhého bilančního testu (§ 40, odst. 1)

Vlastní kapitál zjištěný z řádné účetní závěrky (490) po snížení o vyplácenou částku nesmí být nižší než upsaný základní kapitál (500). Z toho plyne situace, kdy celkový vlastní kapitál ještě před jakýmkoliv rozdělením zisku je nižší než stanovuje druhý bilanční test (490 versus 500). Nelze tedy rozhodnout o žádné výplatě podílu na zisku.

Třetí bilanční test na vykazované výsledky vývoje

Třetí bilanční test byl přesunut ze zákona o účetnictví z § 28 nově do § 40, odst. 2 ZOK: *Jsou-li v aktivech rozvahy vykazovány náklady na vývoj, nesmí kapitálová společnost nebo družstvo rozdělit zisk nebo jiné vlastní zdroje, pokud není částka k rozdělení podle § 34 odst. 2 alespoň rovna neodepsané části nákladů*

² SKÁLOVÁ, Jana, ČERNÝ, Václav. Účetní a daňové souvislosti rozdělení zisku. *Auditor*. 2019, roč. 26, č. 2, s. 27–29.

na vývoj. O částku neodepsaných nákladů na vývoj se snižuje částka k rozdělení podle § 34 odst. 2.

Vyhláška č. 500/2002 Sb. o účetnictví uváděla jako jednu z položek nehmotných aktiv také „nehmotné výsledky výzkumu a vývoje“. Na základě Směrnice 2013/34/EU došlo ke změně s účinností od 1. ledna 2018 a položka „výzkum“ byla z výčtu dlouhodobého nehmotného majetku v § 6 vyhlášky č. 500/2002 Sb. vypuštěna a obsahuje jen položku „vývoj“.

Zobrazení v aktivech rozvahy nám dodá informace, jak o celkové aktivované hodnotě (sloupec brutto), provedených odpisech (sloupec korekce), tak o neodepsané částce (sloupec netto). Tuto povinnost zakotvuje § 4, odstavec 4 vyhlášky č. 500/2002 Sb. tímto ustanovením: *V rozvaze za běžné účetní období se uvádí výše aktiv podle jednotlivých položek neupravená o opravné položky a oprávký (brutto), výše opravných položek a oprávek k nim se vázícím (korekce) a výše aktiv snížená o opravné položky a oprávký (netto).*

Příklad 5: Vliv vykazovaných nehmotných výsledků vývoje na výplatu podílu na zisku

Společnost vykázala ve své rozvaze v aktivech neodepsané výsledky vývoje v částce 20. Zobrazení v rozvaze vypadá takto:

Řádek	Aktiva celkem	Brutto	Korekce	Netto
B.I.1.	Nehmotné výsledky vývoje	25	-5	20

V pasivech pak vykazuje ve vlastním kapitálu nerozdělený zisk ve výši 10 a výsledek hospodaření právě

skončeného účetního období ve výši 25. Zobrazení v rozvaze na příslušných řádcích:

Řádek	Popis položky	Částka
A.I.	Základní kapitál	50
A.I.1.	Základní kapitál	50
A.IV.	Výsledek hospodaření minulých let	10
A.IV.1.	Nerozdělený zisk minulých let	10
A.V.	Výsledek hospodaření běžného účetního období	25

První bilanční test (dle § 34, odst. 2)

Částka k rozdělení činí součet výsledku hospodaření posledního skončeného účetního období (25), výsledku hospodaření minulých let (10), tedy celkem 35.

Třetí bilanční test (§ 40, odst. 2)

Od hodnoty 35 je nutno odečíst hodnotu neodepsaných výdajů na vývoj ve výši 20. Dle třetího bilančního testu může společnost rozdělit částku 15.

Druhý bilanční test (§ 40, odst. 1)

Vlastní kapitál zjištěný z řádné účetní závěrky (85) po snížení o vyplácenou částku (15) nebude nižší než upsaný základního kapitálu (50). Je tedy splněn i druhý bilanční test.

Pro účely výplaty podílu na zisku může statutární orgán navrhnout valné hromadě rozdělení výsledku hospodaření běžného období mezi společníky v maximální výši 15. Částka ve výši 10 musí být převedena do nerozděleného zisku, aby v součtu s již zadrženým ziskem 10 (na položce Nerozdělený zisk minulých let) kryla hodnotu neodepsaných výsledků vývoje ve výši 20.

Závěr

Rozdělování vlastního kapitálu po Novele ZOK přineslo důležité změny do života společností s ručením omezeným. Příprava podkladů pro rozdělení zisku či jiných vlastních zdrojů pro valnou hromadu vyžaduje řadu účetních znalostí a vyhodnocení výše uvedených bilančních testů bude nutným podkladem pro jednání valné hromady.

Tento článek byl zpracován jako jeden z výstupů institucionální podpory IP 100040 Fakulty financí a účetnictví VŠE v Praze.

Jana Skálová

Doc. Ing. Jana Skálová, Ph.D., je auditorka, daňová poradkyně, partner společnosti TPA, dále působí na VŠE v Praze, na katedře finančního účetnictví a auditingu. Od roku 2003 je členkou Prezidia Komory daňových poradců ČR (KDP ČR), je autorkou či spoluautorkou několika knih se zaměřením na vazbu účetnictví a daně z příjmů do obchodního práva. Odborné veřejnosti je známa svou přednáškovou činností na téma účetnictví a daní, a to zejména pro Komoru auditorů ČR a KDP ČR. Přednáší i pro Finanční správu.

Odložená daň při přeměnách a nepeněžitých vkladech

Jiří Pospíšil

O vykazování odložené daně v kontextu kapitálových akvizic, majetkových akvizic a přeměn obchodních korporací bylo na stránkách tohoto časopisu publikováno několik velmi přínosných článků. Mým předsevzetím pro tento příspěvek je navázat na předchozí články a doplnit v nich obsažené informace o další pohled na tentýž fenomén, jen z poněkud odlišného úhlu pohledu. Motivací k sepsání tohoto textu jsou mé zkušenosti z jednání mezi auditory a znalci, při kterých soustavně pozoruji, že si tyto dvě skupiny odborníků navzájem nerozumí v tom, jaký vliv má rozdílnost účetní a daňové zůstatkové hodnoty aktiva (příp. též závazku) na jeho hodnotu a jak tento rozdíl zachytit v ocenění a následně zobrazit v účetnictví.

Daňový štít jako součást hodnoty aktiva

Začněme jednoduchou ilustrací. Do svého podnikání zamýšlíme pořídit nový automobil. V nabídce jsou dva zcela totožné automobily. První z nich se nabízí za cenu 700 tisíc korun, zatímco druhý za cenu 600 tisíc korun. Všichni bychom zřejmě zvolili druhou, cenově výhodnější nabídku. Změnila by naše rozhodnutí informace, že v případě druhého automobilu není možné (z jakéhokoli důvodu) daňově odepisovat pořizovací cenu automobilu do daňově účinných nákladů? Ano, změnila, protože touto informací se nám druhý automobil v porovnání s prvním „prodraží“. Zatímco v případě prvního automobilu vynaložíme na jeho pořízení 700 tisíc korun, po dobu následujících pěti let nám tento automobil umožní snížit základ daně z příjmů právě o částku 700 tisíc korun, čímž na dani z příjmů ušetríme 133 tisíc korun. Mohli bychom tedy konstatovat, že ve skutečnosti nás první automobil „bude stát“ pouze 567 tisíc korun. Druhý automobil však dle zadání nelze daňově odpisovat vůbec, a proto nás jeho pořízení bude stát právě 600 tisíc korun, jelikož tento druhý automobil nám žádnou úsporu na dani z příjmů nepřinese.

Výše uvedená částka 133 tisíc korun se označuje pojmem daňový štít (také daňový kryt, angl. tax shield), zde se jedná konkrétně o odpisový daňový štít. Podnikové finance pracují také s jinými daňovými štíty, např. s leasingovým daňovým štítem nebo úrokovým daňovým štítem. V kontextu odložené daně pak v případě transakcí s obchodními závody a korporacemi mají tyto štíty zcela zásadní úlohu, jelikož ovlivňují nejen výši odloženého daňového závazku či pohledávky, ale mají také přímý vliv na hodnotu aktiv (v konsolidaci též závazků) přeceňovaných na reálnou hodnotu

a dále také na hodnotu obchodního závodu jako celku, a tedy mohou mít přímý vliv také na částku:

- o kterou lze navýšit základní kapitál příjemce nepeněžitého vkladu při nepeněžitých vkladech do základního kapitálu obchodní korporace,
- o kterou lze navýšit základní kapitál nástupnické obchodní korporace při fúzích a rozdělení.

Toto si můžeme ilustrovat na příkladu:

ALFA, a.s. rozmyšlí, jak nejlépe převést čtyři sklízecí mlátičky z vlastního majetku do své dcery BETA, s.r.o. Předpokládejme, že jejich účetní i daňová zůstatková hodnota v účetnictví ALFA, a.s. jsou shodné a činí 8 milionů korun. Aktuální tržní cena mlátiček (tj. hodnota, za kterou by je bylo možno nyní na trhu prodat) činí 30 milionů korun.

Varianta 1:

ALFA prodá formou běžné kupní smlouvy sklízecí mlátičky společnosti BETA za tržní cenu 30 milionů korun. Tato varianta je z pohledu odložené daně velmi jednoduchá, jelikož žádný nový titul pro odloženou daň nevzniká ani u prodávající ALFA, ani u kupující BETA. Platí při tom, že ALFA odvede z této prodejní transakce daň ve výši: 4,18 milionů korun (19 % z rozdílu mezi prodejní cenou ve výši 30 a daňovou zůstatkovou hodnotou ve výši 8).

Varianta 2:

ALFA vloží mlátičky do BETA formou nepeněžitého vkladu do základního kapitálu BETA a za tímto účelem zadá vypracování znaleckého posudku, ve kterém znalci uloží stanovit tržní cenu mlátiček. Znalec konstatuje, že tržní cena činí 30 milionů korun. BETA ve svém účetnictví ocení přijaté sklízecí mlátičky v hodnotě 30 milionů korun a navýší svůj základní kapitál rovněž o 30 milionů korun. Současně je ale zapotřebí vykázat

„Tak vám konečně vezu tu smlouvu o výkonu vaší funkce včetně všech dodatků, pane předsedo.“

Kresba: Ivan Svoboda

v účetnictví BETA odložený daňový závazek z přechodného rozdílu, který v důsledku daňového režimu pro nepeněžitě vklady nově vzniknul na získaném majetku. Hodnota sklízecích mlátiček je pro BETA ve skutečnosti nižší než pro běžného kupujícího, kterého ve svém ocenění předpokládá znalec, když zjišťuje tržní cenu. Na rozdíl od běžného kupujícího je společnost BETA zakázáno sklízecí mlátičky daňově odepisovat z hodnoty 30 milionů korun. BETA musí pro účely daňového odpisování převzít daňovou zůstatkovou hodnotu od vkladatele¹ (ALFA) a do daňových nákladů tak bude odepisovat pouze částku 8 milionů korun. Tuto daňovou nevýhodu musí BETA vyjádřit právě pomocí odloženého daňového závazku ve výši 4,18 milionů korun (19 % z rozdílu: 30 – 8). Tento odložený daňový závazek pak vykáže podvojně proti vlastnímu kapitálu. Otázkou je, proti jaké položce vlastního kapitálu? ČÚS 003 řeší tuto situaci v odst. 3.6. a odkazuje na vyhlášku č. 500/2002 Sb. § 59 odst. 6 větu první, která uvádí dvě možnosti zaúčtování, a to buď proti účtu skupiny 59, nebo účtu skupiny 42.

Dovolím si na tomto předestřít svůj názor: pro případ vkladů a přeměn není vhodné ani jedno z nabízených „umístění“. Proč by BETA měla v důsledku přijetí nepeněžitě vkladu vykázat náklad na účtu skupiny 59, cožpak udělala něco, co mělo za následek úbytek ekonomického potenciálu, prospěchu nebo zdrojů? A obdobně, proč by BETA měla vykázat odložený daňový závazek na účtu skupiny 42, cožpak mění svou účetní metodu nebo opravuje účetní chybu? Jsem přesvědčen, že správné zachycení by bylo proti účtu skupiny 41, která má informovat o hodnotě majetku, který do podnikání vložili vlastníci². Hodnota nepeněžitě vkladu pro společnost BETA ve skutečnosti není 30 milionů korun, nýbrž pouze 25,82 milionů korun (30 – 4,18). To proto, že v důsledku koncipování této transakce jako nepeněžitý vklad získala BETA nepoměrně menší část odpisového daňového štítu v porovnání s běžným kupujícím, kterého ve svém ocenění předpokládal znalec³.

Abychom plně docenili význam odpisového daňového štítu a doložili skutečnost, že je inherentní složkou hodnoty aktiva, rozvineme výše uvedenou ilustraci dále. Předpokládejme, že BETA je nově založená společnost, přičemž jejími zakladateli jsou ALFA a GAMA. ALFA vkládá do základního kapitálu BETA stejné sklízecí mlátičky jako v předcházející ilustraci. GAMA vkládá sklízecí řezačky ovšem jedná se o řezačky, které pro účel vkladu zakoupila za 30 milionů korun bezprostředně před vkladem do BETA. Znalec provede ocenění

obou nepeněžitých vkladů a konstatuje, že tržní cena každého činí 30 milionů korun. Pokud se nebudeme zabývat efektem odpisového daňového štítu, dojdeme k závěru, že ALFA i GAMA vkládají majetek o stejné hodnotě a mají každý zisk 50% obchodní podíl na BETA. Takový závěr však zvýhodňuje společníka ALFA, protože společník ALFA si z vkládaného majetku již v minulosti odčerpал část odpisového daňového štítu jako úlevu ve svých daňových základech a do společnosti BETA tak vkládá majetek „chudší“ právě o hodnotu odpisového daňového štítu. Představme si alternativní scénář, kdy by ALFA i GAMA vložily do BETA každá 30 milionů korun v penězích a následně by do BETA sklízecí stroje prodali běžnou transakcí koupě. GAMA by z této transakce měla nulový výsledek hospodaření i nulový základ daně. ALFA by však vykázala účetní zisk ve výši 22 milionů korun, ve stejné výši i daňový základ a vznikla by jí povinnost odvést daň ve výši 4,18 milionů korun. Tím, že dochází nikoli k prodeji (jak předpokládá znalec, když hledá tržní hodnotu), nýbrž ke vkladu, se ALFA vyhýbá daňové povinnosti ve výši 4,18 milionů korun, jelikož tuto skrytou daňovou povinnost vkládá společně s mlátičkami do BETA jako odložený daňový závazek.

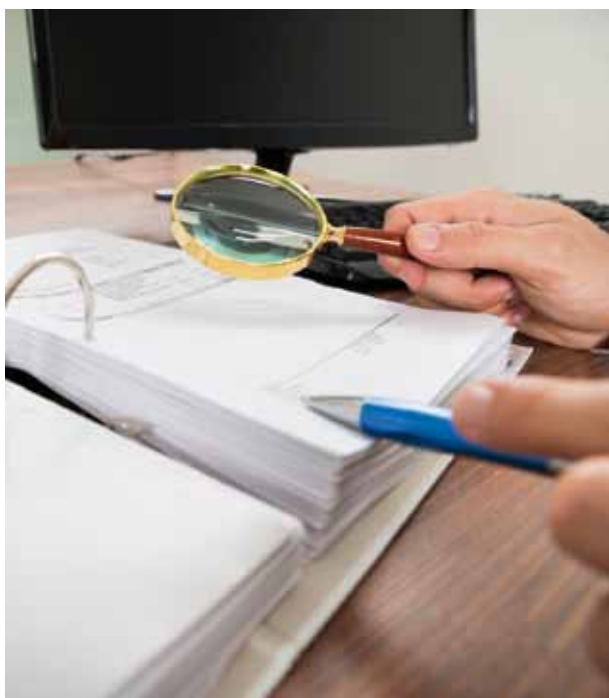
Jaké by tedy bylo spravedlivé nastavení majetkových podílů ve společnosti BETA? GAMA vkládá hodnotu 30 milionů korun, ALFA vkládá hodnotu 25,82 milionů korun, tedy obchodní podíl pro ALFA by měl činit: 46,25 % a pro GAMA 53,75 %. Poznám, že s tímto ověřováním skutečné hodnoty vkladu by mohli velmi pomoci samotní znalci, kteří zpravidla vědí, pro jaký účel svůj posudek zpracovávají a mohli by (či možná by tak dokonce učinit měli⁴) efekt daňového štítu, resp. jeho částečné či úplné vyčerpání

¹ Viz ust. § 30 odst. 10 zákona č. 586/1992 Sb.

² Mohli bychom také říci, že ALFA vkládá do BETA nejen sklízecí mlátičky, ale společně s nimi i odložený daňový závazek. Pokud by ALFA mlátičky prodala, projevil by se tento latentní/skrytý daňový závazek v jejím daňovém přiznání. Tím, že mlátičky namísto prodeje vložila do BETA, vyhnula se tomuto skrytému daňovému břemenu a přenesla jej na BETA.

³ Obdobně jako v případě nepeněžitých vkladů funguje zde popisovaný jev také u přeměn obchodních korporací, kde nástupnická společnost má rovněž povinnost převzít zůstatkové daňové hodnoty od zanikající nebo rozdělované korporace (viz ust. § 29 odst. 9 a § 30 odst. 10 zákona č. 586/1992 Sb.).

ve svém posudku zohlednit. Jiří Pelák ve svém článku věnovaném této problematice (2010) navrhuje, že by znalci mohli ve svém posudku stanovit nejprve hodnotu tržní a tu vzápětí upravit o efekt vyčerpaného⁴ daňového štítu. Tím by uživatel takového posudku měl k dispozici obě relevantní informace, tedy tržní hodnotu majetku i efekt snížení této hodnoty v důsledku daňových restrikcí pro transakce nepeněžitých vkladů či přeměn obchodních korporací. V účetnictví by pak příjemce vkladu nebo nástupnická společnost mohla zachytit nabývané aktivum v jeho tržní hodnotě a společně s ním zachytit také odloženou daň, která na příjemce vkladu, resp. nástupnickou společnost přešla s tímto aktivem. Odložená daň by se tak stala součástí nabývaného jmění (čistých aktiv), což je ostatně také koncept, který používá IFRS 3 v rámci metody akvizice při výpočtu goodwillu.

Metody oceňování

Znalci používají ke zjištění hodnoty majetku různé metody. Tyto metody se obvykle člení do tří skupin: metody tržního porovnání, výnosové metody a majetkové (nákladové) metody. Metody tržního porovnání zjišťují hodnotu aktiva porovnáním s tržními cenami stejného či obdobného aktiva. Výnosové metody zjišťují hodnotu oceňovaného aktiva tak, že odhadují celkový ekonomický užitek, potenciál nebo prospěch, který lze z tohoto aktiva jeho užíváním odčerpat. Předpokládá

se, že racionálně uvažující průměrný kupující by nezaplatil za aktivum více, než kolik je schopen z daného aktiva jeho užíváním pro sebe získat. Teoreticky by si hodnota aktiva zjištěná tržním porovnáním a hodnota zjištěná výnosovým oceněním měly být velmi blízké. Majetkové (nákladové) metody se rovněž snaží odhadnout tržní hodnotu aktiva, ovšem odhadují ji cestou součtů „reprodukčních cen“ či „prodejních cen“, kterýžto postup není vhodný pro oceňování podniků a jejich částí, jelikož obvykle nedokáže vystihnout různé nehmotné a tržní aspekty, které rovněž utváří tržní cenu obchodního závodu jako celku.

My, kteří s výsledky znaleckých posudků pracujeme v účetnictví, se pro správné promítnutí výsledného ocenění musíme zajímat o to, jakou metodu znalec zvolil, a také o to, s jakými parametry ve svém posudku pracoval. V kontextu odložené daně nás pak musí především zajímat, jak znalec ve svém posudku pracoval s odpisovými daňovými štíty, nebo šířeji, jak znalec pracoval s daňovými zůstatkovými hodnotami aktiv (příp. též závazků), jelikož přechodný rozdíl jako titul pro vznik odložené daně se může vyskytovat také u neodpisovaných aktiv (např. zásob, pohledávek, pozemků).

Ilustrujme si celý problém na následující situaci: DELTA, a.s. připravuje rozdělení odštěpením se vznikem nové akciové společnosti SIGMA. Odštěpovat se bude část obchodního závodu DELTA spočívající v komplexu pěti velkých bytových domů, ve kterých jsou všechny byty pronajaty. Součástí odštěpovaného jmění jsou také zaměstnanci potřební pro údržbu a správu nájemních bytů a smlouvy s dodavateli energií a služeb. Odštěpované jmění představuje část obchodního závodu DELTA a splňuje i definiční znaky „business“ podle IFRS 3. DELTA nyní musí oslovit znalce a formulovat pro něj zadání. V tento okamžik by již DELTA měla mít jasno v tom, zda SIGMA bude postupovat podle § 24 odst. 3 písm. a) bod 1. zákona č. 563/1991 Sb. (dále jen ZoÚ), nebo zda bude postupovat podle bodu 2. téhož ustanovení. Bude-li SIGMA postupovat podle bodu 1., bude od znalce vyžadovat pouze ocenění odštěpovaného jmění (části závodu) jako celku, jelikož ocenění přebíraných aktiv převezme do svého účetnictví od DELTA. Bude-li však SIGMA postupovat podle bodu 2., bude od znalce vyžadovat navíc ještě položkové (individuální) ocenění aktiv, která jsou součástí odštěpovaného jmění, jelikož si určila, že přebíraná aktiva ocení ve svém účetnictví v reálných hodnotách. Rozhodnutí, zda SIGMA bude postupovat dle bodu 1. nebo bodu 2., je záležitostí výlučně

⁴ Dovození závěru o tom, zda v těchto případech znalci mohou, nesmí nebo musí tržní cenu upravit o hodnotu poruchy nebo nedostatečnosti daňového štítu, přenechávám znalcům. Objednatelům posudků však nic nebrání v tom, aby znalci zadali znalecký úkol takový, že si přejí hodnotu poruchy daňového štítu (tj. odloženou daň) v posudku vyčísřit (pomohou tím sami sobě, jelikož budou mít podklad pro zaúčtování odložené daně). Rozhodnutí, zda tuto nedostatečnost daňového štítu promítne znalec do výsledného ocenění, je již jeho odborným úsudkem a jeho odpovědností.

⁵ Situace může být také opačná – tedy že daňová zůstatková hodnota, která v důsledku vkladu (nebo přeměny) přechází na příjemce vkladu (resp. nástupnickou společnost), bude vyšší než tržní cena. V takovém případě by daňový štít působil tak, že by znaleckou hodnotu zvyšoval. Toto budou ale spíše výjimečné situace.

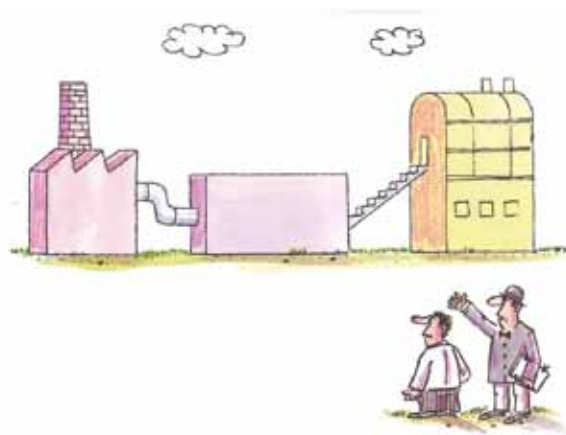
prezentace v účetních výkazech a nemá dopad ani na hodnotu odštěpovaného jmění, ani na hodnotu přechodných rozdílů pro odloženou daň⁶. Hodnota odštěpovaného jmění a stejně tak vznik přechodných rozdílů jsou nezávislé na tomto rozhodnutí.

Znalec pro splnění úkolu může využít různé metody. Přímá aplikace metody tržního porovnání bude asi v tomto případě obtížná, jelikož její užití by vyžadovalo najít vzorek takových transakcí, kde došlo k prodeji nebo koupi obdobného obchodního závodu nebo jeho části. S ohledem na naše zadání bude pravděpodobně volit mezi:

- a) výnosovou metodou, jejíž podstatou bude zjištění čisté současné hodnoty z provozování (pronajímání) bytů v bytových domech a tím stanoví hodnotu odštěpované části obchodního závodu jako celku, a
- b) nákladovou metodou, jejíž podstatou bude stanovení hodnoty buď jednotlivých bytových domů, nebo jednotlivých bytů v těchto domech a jejich součet, přičemž hodnotu těchto jednotlivých domů či bytů bude odvozovat od jejich tržní ceny tržním porovnáním, příp. individuálním výnosovým oceněním; případně oba tyto oceňovací přístupy v jednom posudku zkombinuje a umožní tak SIGMA použít jeden posudek jak pro zjištění hodnoty odštěpovaného jmění jako celku, tak i pro případné položkové přecenění aktiv podle ust. § 24 odst. 3 písm. a) bod 2. ZoÚ.

Výnosové ocenění

Jestliže znalec zvolí pro své ocenění výnosovou metodu pro ocenění části podniku jako celku, musíme si ověřit to, že ve finančním plánu, ze kterého posléze odvozuje plán peněžních toků, respektuje stávající přechodné rozdíly, které nástupnická účetní jednotka v rámci přeměny přebírá. V praxi se nezdá setkáváme s posudky, ve kterých se znalci drží modelu prodeje aktiv nebo prodeje obchodního závodu, kde neplatí daňové nástupnictví či daňová kontinuita v daňových zůstatkových cenách, což je omezení typické pro přeměny a vklady. Ve svých finančních plánech

„Jaká inspekce provozu? Račte si, prosím, povšimnout, že náš provoz funguje jako uzavřený systém dokonale spojitých black boxů. Ani my nevíme, co se tam děje!“

Kresba: Ivan Svoboda

pak kalkulují s daňově účinnými odpisy dlouhodobého majetku, které jsou rovny účetním odpisům, čímž nerespektují již zmiňovanou daňovou kontinuitu daňových zůstatkových cen v případě přeměn a vkladů. Tento postup nemusí být nutně chybný, je ale zapotřebí, aby na existenci přechodných rozdílů zareagoval znalec jinak (např. tím, že odděleně od modelu ocenění vypočte odloženou daň porovnáním účetních a daňových zůstatkových hodnot⁷, a o tu následně své ocenění upraví). Pokud se znalec vědomě rozhodne (viz poznámka pod čarou č. 4), že bude do důsledku ctít princip tržní hodnoty a předpokládat pro ocenění transakci prodeje předmětu ocenění, tedy že odhlédne od principu daňové kontinuity a přechodných rozdílů, který se aplikuje na vklady a přeměny, měl by toto ve svém rozhodnutí v posudku výslovně uvést, aby účetní a auditoři, kteří s jeho posudkem následně pracují, byli s tímto srozuměni a v účetnictví na to odpovídajícím způsobem reagovali (tj. dodatečně si odloženou daň vypočetli a vykázali).

⁶ V praxi bohužel toto rozhodnutí na výši odložené daně dopad má, protože obvykle nevíme, jak se v účetnictví vypořádat s přechodnými rozdíly skrytými v položce Oceňovací rozdíl k nabytému majetku, který v sobě zahrnuje kromě goodwillu, ze kterého odloženou daň nevykazujeme, také oceňovací rozdíly k převzatému jmění, ze kterých bychom odloženou daň vykázat měli. Tato situace se řeší různě – někdy se vykáže odložená daň z celé této položky (přestože zahrnuje i goodwill), někdy se nevykáže odložená daň vůbec. Ani jedna cesta není správná a je to jen pokus o minimalizaci chyby ve vykázání odložené daně pro nedostatek potřebných informací pro její řádnou kvantifikaci a vykázání. Nicméně i tuto vědomou nesprávnost lze „uchopit“ dobře – v těchto případech je možné si zpracovat podloženou úvahu o tom, jaká složka v položce OCER převažuje, zda spíše goodwill nebo spíše oceňovací rozdíly k majetku. Zjednodušeně řečeno, převaha oceňovacích rozdílů je pravděpodobná u transakcí, v nichž dochází k převodu dlouhodobých aktiv, jejichž hodnota v účetnictví zastarává. Naproti tomu převahu složky goodwill můžeme očekávat u transakcí, jejichž podstatou je transfer procesů, vědomostí a zaměstnanců.

⁷ Daňové zůstatkové hodnoty jsou jednoznačně dány. Jak je to však s účetními zůstatkovými hodnotami? Má znalec použít účetní zůstatkové hodnoty ve výši, jak je eviduje ve svém účetnictví vkládající/odštěpující/zanikající účetní jednotka? Chce-li znalec být přesný, musí vycházet z reálných hodnot, kterými ve svém účetnictví ocení přebíraná aktiva nástupnická/přebírající účetní jednotka tak, jako kdyby postupovala podle ust. § 24 odst. 3 písm. a) bod 2. ZoÚ (to je ostatně předpokladem i některých výnosových metod, např. metody EVA). To proto, že přechodný rozdíl ve skutečnosti vzniká mezi reálnou hodnotou aktiva a daňovou zůstatkovou hodnotou aktiva. Pokud účetní jednotka postupuje podle ust. § 24 odst. 3 písm. a) bod 2. ZoÚ, zpracovává znalec také položkové ocenění aktiv a může jej pro výpočet odložené daně využít. Pokud ale účetní jednotka postupuje podle ust. § 24 odst. 3 písm. a) bod 1. ZoÚ, dostává se zde znalec do stejné „pasti“ nedostatku vstupních údajů, jak bylo popsáno v poznámce pod čarou č. 6.

Jak si můžeme ověřit, s jakými zůstatkovými hodnotami znalec ve svém finančním plánu pracoval? Univerzální řešení bohužel neexistuje, jelikož záleží na tom, jakou konkrétní metodu ocenění znalec zvolil. V případě oceňování obchodních závodů a jejich částí, použije znalec některou z metod diskontovaných peněžních toků, příp. metodu ekonomické přidané hodnoty nebo kapitalizovaných čistých

výnosů. S největší pravděpodobností tak znalec pracuje s finančním plánem, ve kterém modeluje výnosy, zisky či peněžní toky, ze kterých následně odvozuje hodnotu předmětu ocenění. Při ověřování je tedy možné prozkoumat samotný finanční plán a tam uplatňované daňové odpisy a z nich vyplývající daňový štít, který ovlivňuje zisk po zdanění, resp. volný peněžní tok.

Hugo a Sally se baví o vzdáleném provádění auditu v důsledku COVID-19

3. Změny v procesech

Uff, zjistil jsem, že se toho u klienta v důsledku COVIDu hodně změnilo, a to nejen v číslech.

To se celkem dalo čekat.

Řada procesů se v průběhu roku automatizovala nebo se stala více závislou na IT. Schvalování probíhalo jen pomocí e-mailů, protože zaměstnanci pracovali z domova. Standardní kontroly nefungovaly. Prostě to nešlo dělat jinak.

A co to pro tebe znamená?

Mám zdokumentované, jak to kdy fungovalo. Tam, kde došlo k významným změnám nebo výpadku kontrol, jsem se rozhodl na kontroly nespolehat a testovat vše pomocí testů věcné správnosti.

Dobrá úvaha, test kontrol by asi stejně ukázal, že kontrola nebyla funkční. Ale to, že věci nefungovaly standardně, má daleko širší dopad.

Jako i na audity, kde se na kontroly nespolehám?

Ano, zvyšuje se totiž přirozené riziko nesprávnosti. Nebo se objevují nová rizika, která dříve u klienta nebyla.

Vlastně jo. Tím pádem je třeba získat více důkazních informací, třeba prostřednictvím výběru větších vzorků.

To je jedna z možností. Pokud ale ta nestandardní situace trvala jen po nějaké ohraničené období, můžeš také populaci rozdělit a přistoupit k testování různě v různých obdobích. Část období s nízkým rizikem budeš testovat jinak než tu s vyšším rizikem.

Některé výnosové metody (zejm. ty používané pro ocenění nemovitých věcí) sice používají finanční plán pro stanovení hodnoty předmětu ocenění, „práci“ s odpisovými daňovými štíty z nich bohužel nevyčteme. Jedná se zejména o metody současné hodnoty čistého ročního výnosu, který se vypočte jako prostý podíl čistého ročního výnosu a diskontní míry (běžně označované jako yield). Jde tak v podstatě o „prostý zlomek“, kdy čitatel obsahuje rozdíl mezi ročním nájemným a ročními náklady spojenými s provozem nemovitosti, zatímco jmenovatel je již zmiňovaná diskontní sazba/výnosová míra. Principiálně se stále jedná o metodu zjišťování čisté současné hodnoty. Je však méně přehledná, jelikož to, co v případě DCF vidíme detailně rozpracováno v jednotlivých obdobích plánu peněžních toků, se zde může koncentrovat do jediného zlomku. Pokud znalec sám ve svém posudku nepodaří informaci o tom, jak hodnotu stanovil, tedy zda ryze tržní, kde předpokládá transakci standardní koupě, nebo tržní hodnotu upravenou o efekt daňové kontinuity a přechodných rozdílů, je třeba se znalce dotazovat. Ptát bychom se měli zejména na to, jak dospěl k hodnotám použitým pro výpočet současné hodnoty a z jakých dat odvodil diskontní míru. Právě v oceňování komerčních nemovitostí může být diskontní míra odvozena ze vzorku uskutečněných transakcí, které probíhaly nikoli formou standardního prodeje nemovitosti (tzv. asset deal), nýbrž formou prodeje nemovitostí „zabalných“ do obchodních společností⁸ (tzv. share deal). Jestliže znalec odvodil diskontní míru pro svůj oceňovací model z transakcí typu „asset deal“, pak výsledné ocenění bude reflektovat podmínky, které jsou typické pro standardní koupi – majetkové akvizice (tzn. absence kontinuity daňových zůstatkových hodnot). Pokud znalec odvodil diskontní míru pro svůj oceňovací model z transakcí typu „share deal“, pak výsledné ocenění bude reflektovat podmínky typické pro kapitálové akvizice (tzn. existence kontinuity daňových zůstatkových hodnot). Zde už přezkoumání postupu znalce je pro auditora a účetního mimořádně obtížné, ne-li neproveditelné, a o to výhodnější bude efektivní komunikace se znalcem, příp. takové zadání znaleckého úkolu, jehož obsahem bude vyčíslení tržní ceny za předpokladu standardního prodeje a samostatné vyčíslení odložené daně.

Výnosové ocenění na příkladu metody DCF

Skupina nejpoužívanějších výnosových metod pro oceňování podniků (metody DCF) zjišťuje hodnotu podniku jako současnou hodnotu budoucích volných peněžních toků (FCF). Tyto volné peněžní toky obvykle stanovují jako „normalizovaný“ či „zkorigovaný“ provozní výsledek hospodaření po zdanění, od kterého

odečítají investice do dlouhodobého majetku a pracovního kapitálu a přičítají zpět odpisy dlouhodobého majetku. Metoda DCF (ale i jiné výnosové metody) tak inherentně počítá s odpisovými daňovými štíty a zahrnuje je do hodnoty předmětu ocenění. Tuto skutečnost můžeme popsat také pomocí vzorců. Pro ilustraci jsem zvolil metodu DCF Entity, nicméně stejnou ilustraci je možno provést i na dalších variacích metody DCF.

Záměrně se zde vyhýbám problému, na který upozorňuje ve svém článku Marek Jindra (2012), a sice, že týž problém, jaký zde ilustruji na první fázi výnosového ocenění, se objevuje také v pokračující hodnotě. To je problém především nemovitých věcí, které mají dlouhou dobu odpisování a přechodné rozdíly na těchto aktivech se v období první fáze bohužel „nestihnou“ eliminovat a přenáší se tak také do fáze pokračující hodnoty.

Hodnotu (brutto) podniku dle metody DCF Entity lze vyjádřit takto:

$$H_b = \sum_{t=1}^T \frac{FCFF_t}{\prod_{i=1}^t (1 + WACC_i)} + PH$$

FCFF = volný peněžní tok do podniku; WACC = vážené náklady kapitálu; PH = pokračující hodnota

Zaměříme se na to, co se skrývá za veličinou FCFF. Povšimněme si, že při výpočtu volného peněžního toku se k provoznímu výsledku hospodaření přičítají odpisy:

$$FCFF_t = PHV - DzP + O - I_b$$

PHV = provozní výsledek hospodaření; DzP = daň z příjmů; O = odpisy majetku; I_b = hrubé investice

První rovnici pro stanovení hodnoty podniku dle metody DCF Entity můžeme upravit takto:

$$H_b = \sum_{t=1}^T \frac{EBITDA \times (1 - d) - I_b}{\prod_{i=1}^t (1 + WACC_i)} + \sum_{t=1}^T \frac{d \times O}{\prod_{i=1}^t (1 + WACC_i)} + PH$$

d = sazba daně z příjmů; O = odpisy majetku; PH = pokračující hodnota

Poznámka: v druhém zlomku je možno namísto WACC aplikovat také bezrizikovou úrokovou míru, jelikož tato část peněžního toku podléhá menšímu riziku (blíže viz VALACH, 2010, str. 157).

Přitom právě výraz v čitateli druhého zlomku je pro ilustraci celého diskutovaného problému stěžejní: jde o odpisový daňový štít z dlouhodobého odpisovatelného majetku. Nabízí se otázka, z jakých odpisů je tento daňový štít stanoven. Z daňových, nebo účetních? Zatímco pro hledání tržní hodnoty je vhodné na tomto místě používat účetní odpisy, při hledání hodnoty vkladu pro přeměny a nepeňžitě vklady naopak daňové odpisy, jelikož v případě přeměn a vkladů nástupnická jednotka, resp.

⁸ Prodávající a kupující se tímto postupem účinně vyhýbali povinnosti odvést daň z převodu, resp. daň z nabytí nemovitých věcí. S ohledem na nedávné zrušení daně z nabytí nemovitých věcí můžeme očekávat, že se nyní investoři od tohoto „úhybného manévru“ navrátí zpět k přímým prodejem nemovitých věcí.

příjemce vkladu dosáhne právě (pouze) na tento daňový štít.

Rád bych zopakoval to, co jsem uvedl v prvním odstavci kapitoly *Výnosové ocenění*, tedy že nebude-li znalec ve svém modelu počítat přímo s daňovými odpisy a bude se držet předpokladu prodeje předmětu ocenění (obchodního závodu) v režimu prodej/koupě, neznamená to, že postupoval nesprávně. Jestliže znalec nejprve pomocí svých modelů vyčíslí tržní hodnotu za předpokladu běžného prodeje a teprve následně ji upraví o hodnotu odložené daně tak, aby respektoval účel ocenění (pro nepeněžitý vklad nebo pro přeměnu), je to zcela v pořádku.

Na tomto místě bych rád ještě uvedl, že není důležité, jakou podobu metody DCF znalec zvolil (zda DCF Entity, DCF Equity či DCF APV). Všechny tyto modifikace metody DCF mají základ ve výpočtu čisté současné hodnoty investice/projektu a musí vést (při dodržení určitých předpokladů) ke stejnému výsledku – bližší viz: MARÍK, 2011 str. 145.

Abychom si ilustrovali dopad do účetních výkazů, vraťme se k příkladu DELTA a SIGMA a předpokládejme následující:

- znalecké ocenění jmění (výnosové) provedené bez ohledu na přechodné rozdíly (předpoklad prodeje obchodního závodu): 290 milionů korun,
- znalecké ocenění jmění (výnosové) provedené se zohledněním přechodných rozdílů (specifické pro vklady a přeměny): 250 milionů korun.

Rovnice pro výpočet rozdílu z převzetí podniku (tj. buď goodwill při postupu podle § 24 odst. 3 písm. a) bod 2. ZoÚ nebo oceňovací rozdíl k nabytému majetku při postupu podle bodu 1. téhož ustanovení):

$$GW = PC - (\Sigma A_{RH} - \Sigma Z_{UH})$$

$$GW = PC - (\Sigma A_{RH} - \Sigma Z_{UH})$$

GW = goodwill; *OCER* = Oceňovací rozdíl k nabytému majetku

PC = pořizovací cena (v případě nepeněžitých vkladů a přeměn plní tuto funkci znalecké ocenění jmění/závodu jako celku)

A_{UH} = přebíraná aktiva v účetním ocenění vkladatele, resp. zanikající nebo rozdělované jednotky

A_{RH} = přebíraná aktiva v reálných hodnotách

Z_{UH} = přebírané dluhy v účetním ocenění vkladatele, resp. zanikající nebo rozdělované jednotky

Pro výpočet goodwillu nebo oceňovacího rozdílu k nabytému majetku potřebujeme znát ještě další vstupní údaje:

- *A_{UH}* = 210 milionů korun
- *A_{RH}* = 240 milionů korun
- *Z_{UH}* = 20 milionů korun (+ 34 milionů korun odloženého daňového závazku – výpočet dále v textu)
- daňová zůstatková hodnota aktiv = 40 milionů korun, sazba daně = 20 %

Nejprve si spočítáme odložený daňový závazek, který se váže k přecházejícím aktivům. Původní (nepřeceněná) hodnota aktiv činí 210 milionů korun. Daňová zůstatková hodnota těchto aktiv činí 40 milionů korun. Odložený daňový závazek proto činí: 34 milionů korun [= 0,2 × (210 – 40)]. Tento závazek „odchází“ společně s odštěpovaným jměním z DELTA a přechází do SIGMA⁹. Nejedná se tedy o nově vzniklou odloženou daň v důsledku odštěpení. Jestliže se ale SIGMA rozhodne postupovat podle § 24 odst. 3 písm. a) bod 2. ZoÚ, přecenění přebíraná aktiva na reálné hodnoty (z 210 na 240), přičemž daňové zůstatkové ceny zůstanou nezměněny. Odložený daňový závazek se proto navýší a nově bude činit: 40 milionů korun [= 0,2 × (240 – 40)].

Nyní vypočítáme goodwill. Použijeme-li pro výpočet GW znalecké ocenění jmění (výnosové) provedené

⁹ Dovolím si jednu související poznámku k zamyšlení: jak se v účetnictví DELTA projeví „úbytek“ této odložené daně? Především u nepeněžitých vkladů dochází k tomu, že v průběhu účetního období zůstává výše odložené daně bez změny a až na konci účetního období dojde k jejímu standardnímu přepočítání, přičemž změna této odložené daně se zachytí proti účtu skupiny 59. Je to však správně? Domnívám se, že změna odložené daně v důsledku vkladu či přeměny u vkládajícího či rozdělované společnosti by neměla zasáhnout výsledek hospodaření, jelikož podle obecného pravidla máme odloženou daň zachytit stejným způsobem jako transakci, která ji vyvolala (viz např. NÚR I-1). Nepeněžitě vklady ani přeměny ale nejsou „výsledkovými“ operacemi.

bez ohledu na přechodné rozdíly (předpoklad prodeje obchodního závodu), získáme GW ve výši 70 milionů korun [= 290 – (240 – 20)]. Použijeme-li pro výpočet GW znalecké ocenění jmění (výnosové) provedené se zohledněním přechodných rozdílů (pro vklady a přeměny), získáme GW opět ve výši 70 milionů korun [= 250 – (240 – 40 – 20)]. Při výpočtu je nezbytné dodržet symetrii – pokud máme stanovenou veličinu „PC“ jako hodnotu bez vlivu přechodných rozdílů (protože předpokládáme prodej obchodního závodu), musíme odečítat hodnoty v závorce rovněž bez vlivu přechodných rozdílů (tj. neodečítáme hodnotu odloženého daňového závazku, který v důsledku konstrukce transakce jako prodej obchodního závodu zaniká). Máme-li veličinu „PC“ stanovenou se zohledněním přechodných rozdílů, musíme též hodnoty v závorce vyjádřit včetně vlivu přechodných rozdílů (tedy odečítáme také hodnotu odloženého daňového závazku, protože v důsledku vkladů a přeměn přechodné rozdíly nezanikají). Goodwill je „jen jeden“ a jeho hodnota nemůže být ovlivněna existencí přechodných rozdílů na jiných aktivech.

Obdobně to bude s výpočtem oceňovacího rozdílu k nabytému majetku (OCER). Použijeme-li pro výpočet OCER znalecké ocenění jmění (výnosové) provedené bez ohledu na přechodné rozdíly (předpoklad prodeje obch. závodu), získáme OCER ve výši 100 milionů korun [= 290 – (210 – 20)]. Použijeme-li pro výpočet

OCER znalecké ocenění jmění (výnosové) provedené se zohledněním přechodných rozdílů (ocenění pro vklad či přeměnu), získáme OCER ve výši 94 milionů korun [= 240 – (210 – 34 – 20)]. Zde nám nevyšly stejné hodnoty, a to není správně. Která z hodnot OCER je tedy ta správná? Správně je hodnota OCER ve výši 100 milionů korun, jelikož v OCER se skrývá goodwill ve výši 70 milionů korun, jak jsme si jej spočítali výše, a současně se zde ukrývá efekt přecenění aktiv na reálnou hodnotu ve výši 30 milionů korun, kterou jsme se ale rozhodli do účetnictví nepromítnout prostřednictvím přecenění jednotlivých aktiv. Co je tedy chybně na druhém výpočtu OCER? Chybná je hodnota odečítané odložené daně, která má činit nikoli 34 milionů korun, nýbrž opět 40 milionů korun. Důvod je ten, že rovněž ze „skrytého“ přecenění potřebujeme vyčíslit odloženou daň a na tom, že těchto „skrytých“ 30 milionů korun je přechodným rozdílem, nemění nic ani to, že jsme tuto hodnotu zahrnuli do OCER namísto toho, abychom ji přiřadili jednotlivým aktivům¹⁰.

A jak by situace vypadala v zahajovací rozvaze SIGMA? Následují ilustrace tří variant zobrazení, v zahajovací rozvaze SIGMA, a.s. Nalevo je vždy zachycen postup podle § 24 odst. 3 písm. a) bod 1 ZoÚ a napravo pak postup podle bodu 2. téhož ustanovení. Dále pod ilustrací pak pokračuje úvaha nad tím, která prezentace je vhodná a která nikoli.

Varianta 1: při využití znaleckého ocenění zpracovaného bez ohledu na přechodné rozdíly – fikce koupě

Aktiva	ZR	Pasiva
SIGMA, a.s.		
OCER	100	ZK 290
Aktiva	210	
		Dluhy 20
		ODZ 0
ΣA	310	ΣP 310

Aktiva	ZR	Pasiva
SIGMA, a.s.		
GW	70	ZK 290
Aktiva	240	
		Dluhy 20
		ODZ 0
ΣA	310	ΣP 310

Varianta 2: při využití znaleckého ocenění zpracovaného se zohledněním přechodných rozdílů

Aktiva	ZR	Pasiva
SIGMA, a.s.		
OCER	100	ZK 250
Aktiva	210	
		Dluhy 20
		ODZ 40
ΣA	310	ΣP 310

Aktiva	ZR	Pasiva
SIGMA, a.s.		
GW	70	ZK 250
Aktiva	240	
		Dluhy 20
		ODZ 40
ΣA	310	ΣP 310

¹⁰ Tedy pro správné vyčíslení odložené daně je i při postupu podle § 24 odst. 3 písm. a) bod 1. ZoÚ nezbytná znalost reálných hodnot přebíraných aktiv. To v praxi nebývá k dispozici, a to je také hlavní „kámen úrazu“. Blíže viz např. SKÁLOVÁ, 2019, str. 106 a také poznámka pod čarou č. 6.

Varianta 3: Kombinované zobrazení – konzistentní s ČÚS 003 odst. 3.6. (ve dvou možných provedeních)

Aktiva	ZR		Pasiva
SIGMA, a.s.			
OCER	100	ZK	290
		JVH	-40
Aktiva	210		
		Dluhy	20
		ODZ	40
ΣA	310	ΣP	310

Aktiva	ZR		Pasiva
SIGMA, a.s.			
GW	70	ZK	290
		JVH	-40
Aktiva	240		
		Dluhy	20
		ODZ	40
ΣA	310	ΣP	310

V případě přeměn a s ohledem na ust. ČÚS 011 odst. 2.2 se nabízí ještě jedno možné zobrazení v rámci varianty 3, které je o krok blíže variantě 2. Toto řešení zdůrazňuje, že odložená daň vykázaná u zanikající či rozdělované společnosti přechází společně se jměním. Tento způsob zachycení tak vyčleňuje zvláště odloženou daň vycházející z původních přechodných rozdílů existujících již u zanikající či rozdělované účetní jednotky (zde 34) a odloženou daň vzniklou nově v důsledku přeměny (zde 6).

Aktiva	ZR		Pasiva
SIGMA, a.s.			
OCER	100	ZK	256
		JVH	-6
Aktiva	210		
		Dluhy	20
		ODZ	40
ΣA	310	ΣP	310

Aktiva	ZR		Pasiva
SIGMA, a.s.			
GW	70	ZK	256
		JVH	-6
Aktiva	240		
		Dluhy	20
		ODZ	40
ΣA	310	ΣP	310

Variantu 1 můžeme zavrhnout, jelikož toto zobrazení vůbec neinformuje o existenci přechodných rozdílů a o existenci odloženého daňového závazku. Takto bychom transakci prezentovali tehdy, pokud by se jednalo o převod obchodního závodu podle § 2175 zákona č. 89/2012 Sb. Varianta 3 vychází z požadavků ČÚS 003 odst. 3.6. a odpovídá také nyní zavedené praxi zahajovacích rozvah u přeměn. Přes to považuji tuto variantu za méně vhodnou, jelikož nenacházím opodstatnění pro vykázaní jiného výsledku hospodaření minulých let. Jiný výsledek hospodaření je využíván k zachycení opravy chyby v nákladech a výnosech minulých účetních období, příp. k zachycení následku změn účetních metod. Současně považuji hodnotu základního kapitálu za neadekvátně vysokou, jelikož příjemce vkladu, resp. nástupnická společnost přijala hodnotu menší. Tyto problémy jsou odstraněny ve variantě 2, která nejlépe popisuje ekonomickou podstatu. Tohoto zobrazení přitom lze dosáhnout jak u přeměn, tak i u nepeněžitých vkladů, a to za pomoci znalců, kteří hodnotu odloženého daňového závazku (příp. též odložené daňové pohledávky) vyčíslí a upraví o něj své zjištěné tržní ocenění¹¹.

Majetkové ocenění

Majetkové ocenění může nabývat různých podob. Pod majetkové ocenění lze totiž zahrnout i takové postupy, při kterých jsou některé složky souboru majetku oceněny pomocí metody tržního porovnání, jiné pomocí metody výnosové. Výsledné majetkové ocenění je potom obvykle tzv. neúplnou substanční hodnotou. Za neúplnou se tato metoda označuje proto, že výsledné ocenění bývá součtem hodnot jednotlivých majetků (sníženo o hodnoty jednotlivých závazků), avšak v případě funkčních podniků či jejich částí tato metoda obvykle nedokáže vyčíslit hodnotu zejména nehmotných složek podnikání (goodwill). V případě funkčních celků – obchodních závodů a jejich částí – by tak výsledek majetkového ocenění měl být nižší než výsledek ocenění tržním porovnáním či ocenění výnosového.

Pokud znalec v rámci majetkového ocenění přistoupí k tomu, že některé položky majetku ocení na individuální bázi výnosovou metodou (časté je to právě u pronajímaných nemovitostí), musíme si opět ohlídat to, jak ve svých výpočtech naložil s případnými přechodnými rozdíly, které v rámci přeměn a nepeněžitých vkladů nezanikají, nýbrž přechází na příjemce vkladu,

¹¹ Na tomto místě bych ještě rád upozornil na skutečnost, že hodnota odložené daně stanovená znalcem může být (v závislosti na tom, jak přistoupí k její kalkulaci) vyjádřena v současné (diskontované) hodnotě, nikoli v „prosté/nominální“ hodnotě. V účetnictví však odloženou daň nediskontujeme na současnou hodnotu (viz také IAS 12 odst. 53).

resp. nástupnickou společností a hodnotu vkládaného majetku snižují (zdanitelné přechodné rozdíly), eventuálně zvyšují (odčitatelné přechodné rozdíly). Principiálně se pak jedná o stejný problém jako ten popisovaný v kapitole *Výnosové ocenění*.

Pokud znalec v rámci majetkového ocenění stanovil hodnotu některých položek majetku pomocí tržního porovnání (např. hodnotu bytových jednotek odvodil z cen jiných bytů běžně prodávaných na realitním trhu v daném místě a čase), pak je jisté, že primárně dospěl k hodnotě, která nebere ohled na existující přechodné rozdíly (referenční transakce jsou transakcemi koupě, kde jakékoli přechodné rozdíly zanikají) a je třeba hodnotu zjištěnou porovnáním o efekt odložené daně upravit (tzn. nejčastěji snížit o hodnotu nevyužitelných daňových štítů).

Specifikum „dokončovací“ fúzí

V poslední části tohoto článku bych rád upozornil na specifickou aplikaci výše popsané logiky v případech tzv. dokončovací fúzí. Jedná se o fúze sloučením dceřiné jednotky do mateřské, které následují krátce po uskutečnění kapitálové akvizice. S těmito transakcemi se můžeme často setkat právě v kontextu „nemovitostních“ transakcí, kdy prodávající a investor z důvodů daňových neprodává nemovitost přímo, avšak nejprve ji odštěpí do samostatné obchodní společnosti (SPV), kterou následně prodá investorovi formou prodeje 100% obchodního podílu a ten tuto účelovou obchodní společnost nechá zaniknout fúzí sloučením do své vlastní obchodní společnosti.

Dokončovací fúze je třeba vnímat v celém kontextu zamýšlené transakce. Cílem prodávajícího bylo prodat svou nemovitost, cílem kupujícího bylo nakoupit nemovitost. Toho mohli dosáhnout i prostým prodejem nemovité věci, nicméně z důvodů daňových byla transakce strukturována pomocí přeměn obchodních společností. Pojďme si tedy shrnout jednotlivé kroky této transakce:

Prodávající pomocí odštěpení nebo nepeněžitěho vkladu převede prodávanou nemovitost do SPV. Vzhledem k tomu, že se jedná o přeměnu či vklad, přechází na toto SPV i daňová zůstatková hodnota této nemovitosti. Účetní hodnota nemovitosti v tomto SPV bude buďto odpovídat reálné hodnotě, nebo bude převzata v účetních hodnotách od prodávajícího.

Prodávající a kupující jedná o ceně, kterou kupující uhradí prodávajícímu za prodej 100% obchodního podílu v SPV. Rozhodujícím faktorem bude jistě tržní hodnota samotné nemovitosti, racionální kupující však zcela jistě ve svých úvahách zohlední také daňovou zůstatkovou hodnotu nemovitosti. Je si totiž vědom toho, že tuto nemovitost následně fúzí sloučí do své obchodní společnosti a bude ji chtít daňově odepisovat. Pokud by tedy byl ochoten za nemovitost v běžné transakci koupě zaplatit 100 milionů korun, pak při tomto koncipování transakce, která způsobuje povinné přebírání daňové zůstatkové hodnoty, bude ochoten zaplatit méně (viz ilustrace v prvním odstavci kapitoly Daňový štít jako součást hodnoty aktiva). O kolik méně? O hodnotu chybějícího daňového štítu. To má důležitý důsledek: cena za obchodní podíl v SPV sjednaná mezi prodávajícím a kupujícím v důsledku zahrnuje nejen tržní hodnotu nemovitosti, ale také hodnotu odložené daně, která spolu s nemovitostí přešla nejprve do SPV a následně přejde také do účetnictví kupujícího.

Výše popsané si opět ilustrujeme na příkladu: OMIKRON, a.s. vlastní výrobní továrnu o účetní zůstatkové hodnotě 20 milionů korun. Daňová zůstatková hodnota činí 0 korun, související daňový závazek činí 4 miliony korun (uvažují sazbu daně 20 %). KAPPA, a.s. si přeje tuto továrnu odkoupit. OMIKRON provede rozdělení odštěpením sloučením do SPV, s.r.o., kterou za tímto účelem založila. Tržní hodnota továrny podle posudku znalce činí 50 milionů korun. Pro zachycení v zahajovací rozvaze SPV, s.r.o. volím již popsané varianty 2 a 3 a pro porovnání postup podle § 24 odst. 3 písm. a) bod 1. i 2. ZoÚ.

Varianta 2 – znalec ve svém posudku snížil reálnou hodnotu nemovitosti o plnou výši odložené daně

Aktiva	ZR		Pasiva
	SPV, s.r.o.		
OCER	30	ZK	40
DHM	20	JVH	0
		ODZ	10
ΣA	50	ΣP	50

Aktiva	ZR		Pasiva
	SPV, s.r.o.		
GW	0	ZK	40
DHM	50	JVH	0
		ODZ	10
ΣA	50	ΣP	50

Varianta 3A – znalec ve svém posudku nesnížil reálnou hodnotu nemovitosti o hodnotu odložené daně evidované v účetnictví prodávajícího

Aktiva	ZR		Pasiva
SPV, s.r.o.			
OCER	30	ZK	50
DHM	20	JVH	-10
		ODZ	10
ΣA	50	ΣP	50

Aktiva	ZR		Pasiva
SPV, s.r.o.			
GW	0	ZK	50
DHM	50	JVH	-10
		ODZ	10
ΣA	50	ΣP	50

Varianta 3B – znalec ve svém posudku snížil reálnou hodnotu nemovitosti o odloženou daň (tj. respektuje ve svém posudku ust. ČÚS 011 odst. 2.2.)

Aktiva	ZR		Pasiva
SPV, s.r.o.			
OCER	30	ZK	44
DHM	20	JVH	-4
		ODZ	10
ΣA	50	ΣP	50

Aktiva	ZR		Pasiva
SPV, s.r.o.			
GW	0	ZK	44
DHM	50	JVH	-4
		ODZ	10
ΣA	50	ΣP	50

Hugo a Sally se baví o vzdáleném provádění auditu v důsledku COVID-19

4. Inventura

Sally, já se z té dnešní situace zblázním. Nechtějí mě pustit ani na inventuru. A to jsem jim řekl, že přijdu v respirátoru.

Jak už jsem ti říkala, je třeba získat dostatečné a vhodné důkazní informace a nelze se kvůli omezením ze strany vedení spokojit s důkazními informacemi, které jsou méně přesvědčivé.

A dá se to vyřešit nějak jinak než modifikací výroku? Vždyť účast auditora na inventuře zásob, které jsou z pohledu účetní závěrky materiální, je dle ISA povinná.

Správně. Účast totiž není jen o počítání vzorku, ale zejména o pozorování procesu inventarizace, kterou provádí klient, a pozorování stavu zásob. To vše slouží k vyhodnocení výše rizika, které se na úrovni jednotlivých tvrzení u zásob vyskytuje.

Takže kdybych si dojel vzorek zásob spočítat já sám někdy později, nestačilo by to?

Samo o sobě ne. Navíc je to varianta, kterou ISA uvádí pouze v případě, že ses nemohl inventury zúčastnit z nenadálých důvodů. To by bylo třeba v případě, že by účast byla po určitou dobu omezena například uzavřením dané oblasti z důvodu karantény.

Hmmm, a co tedy s tím?

Jakou částku bude KAPPA ochotna zaplatit za toto SPV? Pakliže tržní cena nemovitosti činí 50 milionů korun (tj. částka, za kterou by KAPPA byla schopna nemovitost prodat v běžné transakci prodeje) a současně se k této nemovitosti váže odložený daňový závazek ve výši 10 milionů korun (protože do daňových nákladů si KAPPA neuplatní vůbec nic a v okamžiku prodeje továrny za 50 milionů korun musela zaplatit 10 milionů korun na dani z příjmů), bude ochotna zaplatit za SPV částku 40 milionů korun.

Předpokládejme, že KAPPA za tuto částku, tedy 40 milionů korun SPV skutečně koupí (uskuteční kapitálovou akvizici) a následně přistoupí k fúzi sloučením, kdy SPV se sloučí do KAPPA. Při fúzi dceřiné společnosti do mateřské je nutné vyloučit z dl. finančního majetku mateřské jednotky hodnotu obchodního podílu na zanikající dceřiné jednotce. V případě KAPPA nenastane žádný problém, jelikož v důsledku fúze získá od SPV jmění v hodnotě 40 milionů korun (aktiva = 50 mínus závazky = 10). Stejnou částku

vyloučí KAPPA ze svého DFM. Výsledkem bude zahajovací rozvaha KAPPA, kde se:

- aktiva sníží o 40 milionů korun (DFM) a současně zvýší o 50 milionů korun (DHM, resp. DHM + OCER),
- hodnota vlastního kapitálu nezmění,
- cizí zdroje zvýší o 10 milionů korun v podobě odloženého daňového závazku.

Jaký je tedy výsledný obraz o celé transakci? Zjednodušeně řečeno takový, že si KAPPA za 40 milionů korun pořídila nemovitou věc, jejíž tržní hodnota činí 50 milionů korun a současně její hodnota uplatnitelná do daňových nákladů v okamžiku prodeje či při postupném daňovém odpisování činí 0 korun, o čemž informuje odložený daňový závazek vykázáný v pasivech. A to je také pravá podstata celé transakce.

Zejména u tohoto typu nákupů a prodejů nemovitých věcí „zastřených“ do transakcí kapitálových akvizic a přeměn se můžeme setkat s tím, že znalec stanoví hodnotu nemovitosti již na úrovni po snížení

Hugo a Sally se baví o vzdáleném provádění auditu v důsledku COVID-19

Omezení auditních procedur ze strany vedení významně zvyšuje riziko u dané položky. Ne vždy to musí vést k modifikaci výroku, ale pokud není možné provést alternativní procedury, které vyšší riziko pokryjí...

A co třeba kdybych se zúčastnil vzdáleně pomocí videohovoru?

To je jistě možná varianta, ale má svá úskalí. Musíš být schopen ujistit se o autenticitě přenosu, takže je třeba sklady klienta znát z předchozích návštěv. Sklady by měly být také dobře organizovány.

A když je tohle splněno, tak bych si asi měl dávat pozor, aby mi přes video ukazovali vše, že?

Správně. Je třeba mít videopřenos pod kontrolou. Natáčet by měl někdo od klienta, kdo je nezávislý na inventarizační komisi i účtárně a nemá nic společného s vedením skladu, a měl by se přesně řídit tím, co ty mu řekneš.

A musím následně ještě jet do skladu počítat sám, nebo to můžou spočítat za mě při videopřenosu?

Tak na to ti neodpovím. Vždy záleží na tvém profesním úsudku, jestli tato alternativní procedura poskytuje dostatečnou důkazní informaci k pokrytí identifikovaného rizika, nebo ne.

o odloženou daň a jako odůvodnění předloží argument, že při výpočtu použil diskontní míru (yield), který odvodil z transakcí stejného typu (tj. prodejů nemovitostí „zabalovaných“ do kapitálových akvizic obchodních společností). To znamená, že hodnota, kterou zjistil, není tržní hodnotou určenou za předpokladu prodeje nebo koupě nemovitosti, nýbrž tržní hodnota upravená o nějaký „průměrný“ odložený daňový závazek odporovaný z trhu. Jakkoli má tento postup své opodstatnění a je v praxi používán, dostáváme se do teoreticky neřešitelné situace, kdy neznáme ani tržní hodnotu, která by byla prosta přechodných rozdílů, ani hodnotu, která by byla upravena o přechodné rozdíly, které se váží k aktivům v námi účtované transakci. Řešení, které si pro tuto situaci vyvinula praxe, je takové, že tato znalce zjištěná hodnota se považuje za hodnotu aktiva po odečtení budto nějakého „tržního průměrného“ nebo „našeho“ odloženého daňového závazku. I v takovém případě se ale potřebujeme dobrat tržní hodnoty nemovitosti pro vykazání v aktivech a potřebujeme rovněž vykazat odložený daňový závazek¹². Můžeme postupovat takto (tzv. bruttace):

$$ZO = TH - OD$$

$$ZO = TH - d \times (TH - DH)$$

$$TH = \frac{ZO - d \times DH}{(1 - d)}$$

ZO = znalecké ocenění

TH = tržní hodnota bez zohlednění přechodných rozdílů (předpoklad běžného prodeje)

DH = daňová zůstatková hodnota aktiva

OD = odložená daň (závazek)

d = sazba daně z příjmů

Poznámka: Někdy se také daňová zůstatková hodnota v těchto transakcích předpokládá nulová, čímž se vzorec zredukuje na podíl znaleckého ocenění a výrazu (1-d).

Interpretace podstaty výsledného vzorce: od znalecké hodnoty, která je prezentována jako hodnota upravená o „průměrné“ daňové štíty v kapitálových akvizicích s nemovitostmi odečítáme tyto „průměrné“ (pokud je známe) nebo „naše“ daňové štíty, čímž získáme hodnotu aktiva s nulovým daňovým štítem. Tuto hodnotu „brutujeme“ výrazem (1-d), čímž získáme hodnotu aktiva s plným daňovým štítem. Výslednou hodnotu vykážeme v rozvaze a k ní i hodnotu odloženého daňového závazku.

Závěr

Účetní zachycení přeměn obchodních korporací, vkladů obchodních závodů, případně také kapitálových akvizic v konsolidovaných účetních závěrkách jistě

patří mezi obtížnější disciplíny finančního výkaznictví. Stejnou pověst má mezi účetními účtování o odložené daně. Velkou nepříjemností odložené daně v kontextu výše uvedených transakcí je skutečnost, že právě tyto transakce obvykle vyvolají významnou změnu v položce odložené daně, případně mohou účetním jednotkám povinnost vykazování odložené daně nově přinést. Ve svém článku jsem se snažil popsat podstatu a ekonomickou příčinu pro přenos stávajících a vznik nových přechodných rozdílů v důsledku těchto transakcí a též vysvětlit důvody pro potřebnost správného vykazování odložené daně. Rád bych tímto textem inspiroval čtenáře k zamyšlení nad významem odložené daně, její ekonomickou podstatou a k úvahám nad tím, jak zlepšit formulaci zadání pro znalce, kteří zpracovávají znalecké posudky pro transakce přeměn a nepeněžitých vkladů.

Literatura, na kterou je odkazováno v textu:

- JINDRA, Marek. Rychlý exkurz do problematiky odložené daně při různých metodách ocenění aktiv. Auditor. 2012, 14(4), 22–24.
- MARŠÍK, Miloš. Metody oceňování podniku pro pokročilé: hlubší pohled na vybrané problémy. Praha: Ekopress, 2011. ISBN 978-80-86929-80-4.
- PELÁK, Jiří. Odložená daň v konsolidaci. Auditor. 2016, 18(4), 12–15.
- PELÁK, Jiří. Problematika odložená daně ve fúzích z pohledu oceňování a účetnictví. Český finanční a účetní časopis. 2010, 5(4), 101–107.
- SKÁLOVÁ, Jana. Účetní a daňové souvislosti přeměn obchodních společností. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-570-5.
- VALACH, Josef. Investiční rozhodování a dlouhodobé financování. 3., přeprac. a rozš. vyd. Praha: Ekopress, 2010. ISBN 978-80-86929-71-2.

Článek je zpracován jako výstup projektu IP100040 na Fakultě financí a účetnictví Vysoké školy ekonomické v Praze.

Jiří Pospíšil

Ing. Jiří Pospíšil, Ph.D. je metodikem účetnictví ve společnosti BDO Audit s.r.o., kde vedle účetně-metodické podpory auditních týmů zajišťuje školení v oblasti národní i mezinárodní regulace účetnictví a účetního výkaznictví. Současně je také odborným asistentem na Katedře finančního účetnictví a auditingu Fakulty finanční a účetnictví VŠE v Praze. V lektorské i výzkumné činnosti se zaměřuje na oblast účetnictví podnikových kombinací a související problematiku oceňování podniků. Je členem Komory daňových poradců ČR a Komory certifikovaných účetních.

¹² V některých případech se praxe uchýlí ke konstatování v účetní závěrce, že aktivum je oceněno v hodnotě po zohlednění odložené daně s odkazem na znalecký posudek a odložený daňový závazek není vykázan vůbec.

Rozhovor s Petrem Šukem, předsedou senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu

O novinkách v zákoně o obchodních korporacích

Pro řadu kolegů auditorů se stala lhůta šesti měsíců po skončení účetního období jako lhůta nejen pro schválení účetní závěrky, ale také pro rozdělení zisku jakousi noční můrou, kterou s obavami sledovali u svých klientů. Podle informací z akademického prostředí máte významný podíl na tom, že uvedený výklad byl již před novelou zákona o obchodních korporacích překonán. Můžete pro naše čtenáře trochu podrobněji rozvést tuto situaci a způsob, jak se vám podařilo prosadit tuto změnu názorů, které jsou bezpochyby ve prospěch podnikatelského prostředí v České republice?

Možná stojí za připomenutí, jak výklad omezující „využitelnost“ účetní závěrky pro rozdělení zisku či jiných vlastních zdrojů vznikl. Nejvyšší soud tehdy řešil případ, kdy se společnost ocitla před krachem a akcionáři se snažili na poslední chvíli „vytáhnout“ z jejího majetku vše, co v ní ještě zbylo. A tak před koncem kalendářního roku (a těsně před prohlášením konkursu na majetek společnosti) rozhodli o rozdělení nerozděleného zisku minulých let. Závěr, podle něhož již nemohli využít k rozdělení zisku řádnou účetní závěrku za poslední účetní období, byl motivován snahou zabránit akcionářům získat cokoliv ze společnosti na úkor jejich věřitelů. Jinými slovy Nejvyšší soud tehdy sledoval regulatorní maximum, jež říká, že společník (akcionář) má právo toliko na reziduální výsledek hospodaření.

Velmi rychle se však ukázalo, že toto omezení přináší v praxi více škody než užítku. Když zákon o obchodních korporacích (ZOK) výslovně upravil tzv. insolvenční test, jehož účelem je právě ochrana věřitelů, byť až ve fázi rozhodování o výplatě podílu na zisku (či jiných vlastních zdrojích), nebylo už složité nalézt argumenty pro opuštění „starého“ přístupu. Ve skutečnosti nebylo třeba nikoho přesvědčovat, kolegové z praxe i akademické sféry změnu výkladu přivítali. Ta se nejprve projevila v odborné literatuře (konkrétně ve druhém vydání komentáře k zákonu o obchodních korporacích z nakladatelství C. H. Beck) a následně se promítla i v judikatuře Nejvyššího soudu (v usnesení sp. zn. 27 Cdo 3885/2017, uveřejněném pod číslem 9/2020 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek). Od účinnosti zákona o obchodních korporacích je účetní závěrka „využitelná“ pro rozdělení zisku (či jiných vlastních zdrojů) až do konce následujícího účetního období. Uvedený závěr pak stvrdila i novela provedená zákonem č. 33/2020 Sb. (viz § 34 odst. 1 věta druhá ZOK).

JUDr. Petr Šuk působil po absolvování Právnické fakulty University Karlovy krátce v advokacii, od roku 1998 působí v justici. V roce 2000 byl jmenován soudcem. Působil na Okresním soudu v Liberci (2000–2001) a Krajském soudu v Ústí nad Labem, pobočce v Liberci (2002–2007). Od roku 2008 je soudcem (od roku 2010 i předsedou senátu) Nejvyššího soudu České republiky. Specializuje se na právo obchodních korporací a ostatních právnických osob. Je členem Evropské soudní sítě pro občanské a obchodní věci, lektorem Justiční akademie a externím pedagogem Justičnej akademie Slovenskej republiky. Jako spoluautor se podílel na několika komentářích a dalších odborných publikacích, doma i v zahraničí přednáší evropské mezinárodní právo soukromé a právo korporátní a občanského soudního řádu.

Chtěla bych se ještě zeptat na Vámi zmíněné usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 27 Cdo 3885/2017, který řada poradenských společností působících v daních a auditu přivítala a považujeme ho za zásadní přelom. Na jaké jeho části byste chtěl upozornit naše čtenáře, aby nezapadly a kolegové si na ně dali pozor?

Je pravda, že jde o rozhodnutí obsahující řadu významných závěrů. Kromě právní úpravy obsahu pozvánky na valnou hromadu akciové společnosti (jejíž výklad možná není pro auditory tak zajímavý) jsme řešili i řadu otázek souvisejících s rozdělováním zisku. Vedle shora popsaného závěru o „využitelnosti“ řádné účetní závěrky i po uplynutí lhůty šesti měsíců od konce posledního účetního období (viz odst. 42 až 45 odůvodnění) lze upozornit i na další změnu výkladu, přijímaného

v poměrech obchodního zákoníku. Oproti stavu před 1. lednem 2014 může valná hromada rozdělit část zisku mezi členy volených orgánů, aniž by současně rozdělila další část zisku i mezi akcionáře. Jinými slovy, jsou přípustné tantiémy i bez dividend (viz odst. 46 a 47 odůvodnění). I nadále však zůstává právo na podíl na zisku jedním ze základních práv akcionářů; vytvoří-li společnost zisk, může valná hromada rozhodnout o tom, že nebude (částečně či dokonce zcela) rozdělen mezi akcionáře, toliko z důležitých důvodů (viz odst. 48 a násl. odůvodnění). Takovým důležitým důvodem může být nejen potřeba investovat či tvořit přiměřené rezervy, ale také např. ujednání ve stanovách. Dohodnou-li se akcionáři, že např. po dobu deseti let nebude společnost rozdělovat zisk, jde o důležitý důvod pro nerozdělení zisku. V této souvislosti Nejvyšší soud také výslovně připustil (do té doby spornou) možnost emitovat zvláštní druh akcií, s nimiž není spojeno právo na podíl na zisku (viz odst. 49 odůvodnění). Lze doplnit, že důležité důvody, pro které představenstvo či správní rada navrhuje nerozdělit zisk či jeho část, musí být uvedeny již v pozvánce na valnou hromadu.

V současnosti se těšíme na účinnost novely zákona o obchodních korporacích. Novinkám z ní plynoucím je věnováno i toto číslo časopisu Auditor. Co vy považujete z celé novely za nejdůležitější a co nejvíce změní praxi?

Je zajímavé slyšet, že se na novelu těšíte. Já sám jsem, přiznám se, vnitřně tak trochu rozpolcen. Na jednu stranu považuji novelu z větší části za rozumnou a užitečnou, na stranu druhou každá takto významná změna právního předpisu přináší i určitou míru nejistoty a může praxi „rozkolísat“ nehlédě na to, že vyvolá další výkladové problémy. Věřím ale, že pozitiva budou převažovat.

Změn, jež novela přináší, je tolik, že jen jejich stručný výčet by zaplnil celé číslo časopisu. Osobně asi nejvíce vítám úpravu monistického systému vnitřní struktury akciové společnosti, jež ze stávajícího „kočkopsa“ vytváří (vypuštěním statutárního ředitele) opravdový monistický systém, tj. systém s jediným povinným voleným orgánem. Za zmínku určitě stojí i náprava řady nepřesností či chyb obsažených v původním znění zákona (viz např. chybné odkazy v § 28 odst. 2, § 195 odst. 2 či § 253 odst. 2, nebo matení pojmů „rozdělování“ a „vyplacení“ zisku v § 280), odstranění vnitřních rozporů (např. v úpravě rozhodování valné hromady s.r.o. per rollam) či otevření dalších možností, jež zákon korporátnímu světu přináší (lze zmínit např. tzv. vysílací právo či možnost splatit peněžité vklady do s.r.o., nepřesáhnou-li v souhrnu 20 tisíc korun, i jinak než převodem na zvláštní účet).

Změn doznala i úprava rozdělování vlastních zdrojů. Aniž bych měl v úmyslu nosit sovy do Athén (jde-li např. o přesun bilančních testů do obecné části zákona a důsledky z toho plynoucí), dovolím si upozornit

na dvě z nich. První je zúžení pravidla, podle něhož nemusí příjemce podílu na zisku či jiných vlastních zdrojích vracet vyplacený podíl, byl-li v dobré víře, že vyplacení proběhlo v souladu s právními předpisy, toliko na akciové společnosti (původně bylo obsaženo v § 35 odst. 1 ZOK, nově se nachází ve zvláštní úpravě akciové společnosti, v § 348 odst. 4 ZOK). S výjimkou akciové společnosti (pro niž nám zachování tohoto pravidla ukládá unijní právo) tedy nebude dobrá víra např. příjemce podílu na zisku s.r.o. (že vyplacení proběhlo v souladu s právními předpisy) významná a příjemce bude muset vyplacený podíl – jako bezdůvodné obohacení – vrátit. Druhá změna je výslovné vyloučení pravidel pro rozdělování a výplatu vlastních zdrojů na snižování základního kapitálu (viz nový § 34 odst. 5 ZOK). Zákonodárce zde chtěl převzít závěry přijímané již při výkladu stávající úpravy (viz usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 27 Cdo 1175/2017, uveřejněné pod číslem 78/2019 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek), učinil tak však poněkud nešťastným způsobem. Striktně vzato totiž vyloučil i aplikaci insolvenčního testu upraveného v § 40 odst. 3 ZOK (jakožto ustanovení upravujícího výplatu podílu na vlastních zdrojích) na vyplacení podílu na tomto vlastním zdroji (tj. na vyplacení částky odpovídající snížení, má-li být dle usnesení o snížení základního kapitálu vyplacena). Takový výklad však není možné akceptovat; insolvenční test je jedním z pravidel chránících věřitele obchodní korporace jakožto třetí osoby a na jeho provedení nelze rezignovat. Nově zakotvené pravidlo § 40 odst. 5 ZOK tudíž bude nutné vyložit (za pomoci tzv. teleologické redukce) tak, že insolvenční test zůstává i zde zachován.

Z pohledu auditorů je pak jistě významné doplnění § 83 ZOK o čtvrtý odstavec, který výslovně určuje, že zpráva o vztazích mezi propojenými osobami podléhá ověření auditorem. Podle dosavadní právní úpravy jde totiž o velmi spornou otázku; pro futuro, jde-li o zprávy vyhotovované za první účetní období započaté po účinnosti novely, je již řešení jednoznačné.

Jste také oblíbeným lektorem pro oblast práva korporací a Vaše přednášky v současnosti také běží on-line. Jak vnímáte tento posun ve vzdělávání v oblasti práva a jak se vám jako lektorovi školí?

Děkuji za poklonu. Semináře, konference a další vzdělávací akce, jichž se jako lektor či přednášející účastním, pro mne představují skvělou příležitost k setkání se zástupci všech profesních skupin. Díky tomu mám relativně dobrou zpětnou vazbu, jde-li o rozhodovací praxi Nejvyššího soudu, a také poměrně slušný přehled o tom, co praxe řeší, co ji trápí a co naopak oceňuje. Jinými slovy, jde pro mě o jednu z cest, jak se vyhnout riziku odtržení od reálného života (čemuž musí čelit dříve či později každý ze soudců). Přesunutí vzdělávacích aktivit do on-line prostoru bohužel určitou část těchto výhod maže; semináře i přednášky jsou

reálně méně interaktivní, lidé se méně ptají a méně vstupují do diskuze. Jakkoliv má on-line forma i své výhody (všichni se můžeme „sejít“ z tepla svých kanceláří, pracoven či obývacích), už se moc těším, až své účastníky opět uvidím na živo.

Kdy se budeme moci těšit na komentář k novele zákona o obchodních korporacích z Vašeho pera?

Jako spoluautor se podílím na *Komentáři zákona o obchodních korporacích*, který vydává nakladatelství C. H. Beck v rámci edice „Velké komentáře“. Právě teď (začátkem listopadu) vyšlo třetí vydání, jež reflektuje obě letos přijaté novely (vedle zákona č. 33/2020 Sb.

i zákon č. 163/2020 Sb.). Společně s kolegou Petrem Čechem z PF UK se pak chystáme pro nakladatelství RNDr. Ivany Hexnerové – BOVA POLYGON zpracovat druhé vydání naší publikace *Právo obchodních společností v praxi a pro praxi (nejen soudní)*. První vydání, které vyšlo v roce 2016, je již několik let vyprodané. V této praktické příručce chceme promítnout nejen své dosavadní zkušenosti s výkladem a aplikací zákona o obchodních korporacích, ale také zohlednit změny a novinky, jež přinesla zejména novela provedená zákonem č. 33/2020 Sb.

Rozhovor vedla Jana Skálová

na pomoc auditorům

ISA 540 Audit odhadů – hlavní změny

Revidované znění mezinárodního auditorského standardu ISA 540 – „Audit účetních odhadů a souvisejících vysvětlujících a popisných informací v účetní závěrce“ (ISA 540) platí už pro audit účetních závěrek sestavených za účetní období začínající 15. prosince 2019. Revizi vyvolalo nejen zavedení řady nových účetních standardů, které ve větší míře vyžadují aplikaci do jisté míry subjektivních odhadů, ale i výsledky kontrol regulátorů a jejich kritika kvality a dostatečnosti auditu účetních odhadů. Svůj vliv měl i vývoj ekonomického prostředí, zejména nárůst jeho komplexnosti a nejistot. Revidovaný standard ISA 540 nepřináší revoluci v auditu účetních odhadů, ale významně mění postupy identifikace a vyhodnocení rizik v oblasti odhadů, reakce na tato rizika a přináší detailnější požadavky na jejich dokumentaci. Implementace nových požadavků je časově náročná a bude mít dopad nejen na samotného auditora, ale i na vedení společností a jejich zapojení v rámci auditu. Změny ve standardu ISA 540 jsou spojené se změnami ostatních relevantních standardů.¹ Pokusím se některé, z mého pohledu nejvýznamnější, změny stručně shrnout.

Klíčová role identifikace a vyhodnocení rizik významné nesprávnosti

Požadavek detailního posouzení rizika významné (materiální) nesprávnosti, a to samostatně na úrovni přirozeného a kontrolního rizika, představuje jednu z největších změn. Auditor by měl při vyhodnocování přirozeného rizika zohlednit, jak velká míra nejistoty je spojená s daným účetním odhadem a do jaké míry je výběr a uplatňování metody, předpokladů a údajů (dat) použitých pro stanovení hodnoty odhadu ovlivněn složitostí, subjektivním rozhodováním vedení a dalšími faktory přirozeného

(inherentního) rizika², případně vzájemnými vztahy mezi těmito faktory.

Při vyhodnocení míry nejistoty spojené s daným účetním odhadem by měl auditor zohlednit i ekonomické prostředí, respektive trh, na kterém účetní jednotka působí nebo na kterém je daná transakce realizována. Například v případě neaktivního a nelikvidního trhu nebo trhu s významnými výkyvy vychází fakticky účetní odhady z údajů, které nejsou objektivně zjištělné. Obdobně je nutné zohledňovat i případy, kdy příslušný rámec účetního výkaznictví vyžaduje³ použití metody⁴ nebo předpokladů, s nimiž je z podstaty spojená vysoká míra nejistoty, nebo požaduje v příloze v účetní závěrce vysvětlení nejistoty daného odhadu.

Auditor by měl zvážit, zda a do jaké míry je možné (respektive prakticky proveditelné), aby vedení přesně a spolehlivě předpovědělo budoucí výsledek nějaké transakce, která byla započata v minulosti (např. částku, kterou bude nutné uhradit na základě smlouvy), nebo výskyt a dopad budoucích událostí či podmínek (např. částku budoucí úvěrové ztráty). Odhad, který vyžaduje, aby vedení činilo úsudky a předpoklady pro delší budoucí období, vždy podléhá vyšší nejistotě.

Při posouzení vlivu, který má složitost stanovení odhadu na výběr a uplatňování údajů použitých pro odhad, auditor zváží také složitost procesu generování daných údajů, přičemž zohlední relevantnost a spolehlivost jejich zdrojů a integritu daných údajů.

Nově je povinností auditora samostatně vyhodnotit i kontrolní riziko spojené s daným účetním odhadem.

Samostatnou oblastí v auditní praxi je pak i vyhodnocení, zda daná skupina transakcí, zůstatek účtu nebo informace v příloze představuje nebo obsahuje účetní

¹ Především ISA 315 nebo ISA 200, ISA 230.

² Například předpojatost vedení společnosti nebo podvod.

³ V případě, kdy daný účetní rámec nepožaduje dostatečně přesně pro daný případ metodu či předpoklady pro stanovení odhadu, které mají být použity, by měl auditor zvážit subjektivitu volby metody a předpokladů vedením společnosti.

⁴ Například IFRS 13, 3. úroveň hierarchie stanovení reálné hodnoty.

odhad či nikoliv. Při rozhodování, zda daný zůstatek představuje účetní odhad, je klíčové posoudit nejistotu a další inherentní rizika uvedená výše. Koncept významnosti platí i v případě auditu odhadů. Aplikační část standardu pak vyjmenovává typické příklady účetních odhadů a auditor by měl posoudit, zda jsou dané příklady účetních odhadů relevantní pro konkrétní auditovanou společnost. Jedná se například o případ rezervy na roční bonus managementu, kdy je vedení společnosti přesvědčeno, že vypořádání (vyplacení bonusu) proběhne před datem zprávy auditora, dané vypořádání odráží podmínky ke dni vykazání (bonus na základě dosažených výsledků daného období) a záměrem vedení společnosti je upravit odhad na základě skutečného vypořádání. V tomto případě pak neexistuje nejistota ve výši vykazání daného zůstatku v účetní závěrce, a nejde proto o účetní odhad.

Nedílnou součástí vyhodnocení rizik je obdobně jako u předchozí úpravy zpětná kontrola výsledků nebo revize v minulosti stanovených účetních odhadů.

Rozdílné riziko – rozdílný přístup

Výsledek vyhodnocení rizik je rozhodující nejen pro identifikaci případného významného (signifikantního) rizika, ale i pro zvolení dalších auditních postupů. Vzhledem k tomu, že rizika nejsou stejná, bude i auditorův přístup k nim rozdílný. Čím vyšší je identifikované přirozené riziko, tím přesvědčivější musí být auditní důkazy. Nový standard se zaměřuje na sladění úrovně prováděných auditních postupů s hodnoceným rizikem. Tento přístup by měl poskytovat požadovanou škálovatelnost (přizpůsobitelnost) auditních procedur od méně komplexních (přímočarých) účetních odhadů u malých účetních jednotek až po komplexní odhady u velkých kotovaných účetních jednotek.

Zachování původních auditních postupů

Revidovaný standard ISA 540 zachovává možnost výběru jednoho ze tří auditních postupů pro testy věcné správnosti nebo jejich kombinaci. Patří mezi ně použití informací na základě událostí k datu zprávy auditora, ověření způsobu stanovení odhadu vedením a navržení nezávislého odhadu auditorem.

U využití následných událostí je důležité zdůraznit i zohlednění změn okolností a podmínek v daném následném období, které například ovlivnily to, že z důvodu poškození výrobního zařízení následkem havárie po rozvahovém dni společnost prodala zařízení s významnou účetní ztrátou. Následný prodej tak neposkytuje relevantní důkazní informace o ocenění daného zařízení k rozvahovému dni.

Důležitým bodem standardu je i zaměření se na ověření konzistence údajů a použitých předpokladů pro daný odhad, a to nejen v čase, ale také pro jiné odhady nebo pro jiné ekonomické činnosti společnosti.

I v revidovaném standardu ISA 540 zůstala zachována povinnost posoudit vhodnost zohlednění kontextu

příslušného rámce účetního výkaznictví při tvorbě účetních odhadů, a to včetně povolených metod až po rozsah požadovaného zveřejnění souvisejících informací k odhadům v příloze v účetní závěrce.

Posílení role odborného skepticismu

Řada ustanovení revidovaného standardu ISA 540 posiluje roli odborného skepticismu včetně většího zaměření na identifikaci a vyhodnocení informací, které jsou v rozporu s účetními odhady nebo účetními předpoklady použitými společností. Standard ISA 540 zároveň požaduje, aby auditor neupřednostňoval důkazy podporující tvrzení uvedené vedením v účetní závěrce, a naopak nevyuločoval důkazní informace, které těmto tvrzením odporují.

Větší důraz na související a popisné informace

Nová úprava přináší větší důraz na audit souvisejících a popisných informací uvedených v příloze v účetní závěrce, v souvislosti s účetními odhady. Auditor musí získat dostatečné a vhodné důkazy, že jsou tyto informace přiměřeně obdobně jako samotné účetní dohady. Tato změna je plně v souladu s nárůstem požadavků většiny účetních rámců na rozšíření těchto informací v účetních závěrkách. Auditor by měl zvážit nejen to, zda dané informace splňují požadavky příslušného rámce účetního výkaznictví, ale zda uvádí, že daná částka je odhadem, a vysvětlují charakter a omezení procesu stanovení odhadu, včetně variability reálně možných výsledků stanovení hodnoty. Důležitou roli pak hraje popis nejistoty daného odhadu, popis účetních politik a postupů, ale také informace o významných a klíčových úsudcích (předpokladech) použitých při stanovení účetních odhadů. Pro splnění věrného zobrazení skutečnosti může být v některých případech nutné uvést v účetní závěrce i další informace než jen ty, které výslovně požaduje daný rámec účetního výkaznictví.

Detailnější písemné prohlášení

Revidovaný standard ISA 540 zdůrazňuje povinnost vyžádat si od vedení a případně od osob pověřených správou a řízením účetní jednotky písemné prohlášení o tom, že použité metody, významné předpoklady a údaje, z nichž vychází účetní odhady a související vysvětlující a popisné informace, jsou vhodné a v souladu s příslušným rámcem účetního výkaznictví. Zároveň apeluje na auditora, aby zvážil vyžádání si specifického písemného prohlášení k jednotlivým účetním odhadům včetně popisu použitých metod, významných předpokladů a údajů.

Nová informační povinnost auditora

V souladu s ostatními auditními standardy⁵ má auditor povinnost informovat vedení společnosti, respektive osoby pověřené správou a řízením účetní jednotky, o svých názorech na odhady použité v účetní závěrce. V aplikační části standardu ISA 540⁶ je uvedeno více než 22 záležitostí ke zvážení v rámci této komunikace.

⁵ ISA 260, ISA 265.

⁶ Příloha 2.

Součástí povinné komunikace je i písemné sdělení o významných nedostatcích ve vnitřním kontrolním systému společnosti v souvislosti s odhady.

Požadavky na rozšíření auditní dokumentace

Revidovaný standard ISA 540 přináší další požadavky na auditní dokumentaci, a to především v oblasti posouzení rizika v souvislosti s odhady. Revidovaný standard ISA 540 výslovně nově požaduje mimo jiné:

- Shrnutí klíčových poznatků, které auditor získal o účetní jednotce a jejím prostředí, včetně kontrolního systému v oblasti účetních odhadů (tedy detailní popis procesů a kontrolních činností týkajících se účetních odhadů včetně zapojení IT systémů).
- Vyhodnocení rizika samostatně na úrovni přirozeného a kontrolního rizika.
- Popis propojení zvolených auditorských postupů s vyhodnoceným rizikem významné nesprávnosti u daného odhadu.
- Reakci auditora v případě, kdy vedení společnosti nepodniklo příslušná opatření k pochopení a ošetření nejistoty odhadu.

Z původní verze standardu ISA 540 zůstává požadavek na dokumentaci případných signálů svědčících o možné předpojatosti vedení společnosti ve vztahu k odhadům (včetně vyhodnocení minulých odhadů) a vyhodnocení důsledků této předpojatosti na audit a také významné úsudky učiněné při určování, zda jsou účetní odhady a související zveřejnění v kontextu platného rámce účetního výkaznictví přiměřená nebo nesprávná.

Je příliš brzy na hodnocení skutečných dopadů revidovaného standardu ISA 540. Až praxe ukáže, jak se auditoři vypořádají s jeho požadavky. Ukazuje se však, že paradoxně vzniká více otázek při implementaci revidovaného standardu ISA 540 u auditu menších společností s méně komplexními účetními odhady. Z tohoto důvodu se dá předpokládat, že se praktickému dopadu tohoto standardu na audit menších společností bude více věnovat některé z dalších čísel časopisu Auditor.

Pavel Dolák

Dotazy a odpovědi z oblasti metodiky auditu

Časté dotazy k provádění fyzické inventury v čase COVID-19

Celosvětová pandemie COVID-19 změnila mnoho věcí. Najednou čelíme všichni situacím, které jsme si dříve dokázali jen stěží představit. Bohužel je tomu tak nejen v soukromém, ale i v pracovním, v našem případě auditorském, životě.

Na oddělení metodiky auditu KA ČR se v posledních týdnech obrátila řada auditorů s dotazy, které se týkaly inventury zásob. Proto jsme se ve spolupráci s Výborem pro metodiku auditu KA ČR rozhodli v krátkosti odpovědět na nejčastější dotazy.

Níže uvedené odpovědi nepostihují veškeré aspekty české účetní legislativy, veškeré souvislosti Mezinárodních auditorských standardů (ISA) aplikovaných při auditu účetní závěrky a nemohou nahradit profesní úsudek auditora.

Dotazy a odpovědi

1. Je nutné, aby účetní jednotka prováděla s ohledem na současnou situaci k okamžiku sestavení účetní závěrky fyzickou inventuru zásob?

Ano, povinnost účetní jednotky provést fyzickou inventuru zásob je zakotvena v § 30 zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů (ZoÚ), a účetní jednotka se jí nemůže vyhnout. Bez provedení fyzické inventury je účetnictví účetní jednotky z pohledu ZoÚ neúplné, neprůkazné, nedokládá skutečný stav, a tak není dle ustanovení § 8 odst. 2 ZoÚ správné. Tím se účetní jednotka

dopouští přestupku dle § 37a odst. 1 písm. g ZoÚ, za který hrozí sankce do výše 3 % aktiv celkem.

2. Je možné, aby účetní jednotka termín fyzické inventury odložila?

ZoÚ v § 30 odst. 6 umožňuje zahájit fyzickou inventuru čtyři měsíce před rozvahovým dnem a dokončit ji dva měsíce po rozvahovém dni. Tato možnost dává účetní jednotce dostatek času k provedení fyzické inventury.

V současné situaci se však může stát, že účetní jednotka fyzickou inventuru i ve výše uvedeném

prodlouženém termínu provést nezávládne. V takovém případě jí lze pouze doporučit její provedení v nejbližším možném termínu, protože musí naplnit své zákonné povinnosti (viz dotaz č. 1).

V případě, že inventura bude probíhat až po zákonném termínu, auditor bude muset zvážit dopad tohoto postupu do účetní závěrky účetní jednotky zejména z hlediska zvýšeného rizika:

- zúčtování mank a přebytků do jiného účetního období, než do kterého věcně a časově patří,
- možné sankce podle ZoÚ za nedodržení povinností ze strany účetní jednotky (viz výše).

3. Pokud má účetní jednotka zásoby u třetích stran (externě vedené sklady, nejedná se o konsignaci u zákazníka) a obdrží od nich confirmaci nebo záznam provedené fyzické inventury, byly by to pro účetní jednotku dostatečné postupy z pohledu požadavků ZoÚ na fyzickou inventuru?

Domníváme se, že pouhé získání confirmace třetích stran není dostatečné vzhledem k požadavku ZoÚ na provedení a dokumentaci fyzické inventury účetní jednotkou (viz výše).

Tak jako může účetní jednotka pověřit podle § 5 ZoÚ vedením svého účetnictví jinou právnickou či fyzickou osobu, může také pověřit jinou osobu provedením fyzické inventury. Je třeba však doplnit, že tímto pověřením se účetní jednotka nezabývá odpovědností za vedení účetnictví, resp. zodpovědností za řádné provedení fyzické inventury.

Na základě ustanovení § 5 ZoÚ nelze pověřením externí osoby provedením fyzické inventury považovat za jednání, které by bylo v rozporu se ZoÚ. Toto ustanovení ZoÚ ale neřeší, jak by z hlediska péče řádného hospodáře vedení účetní jednotky mělo vyřešit střet zájmů mezi hmotnou odpovědností a řádně provedenou kontrolou dokládající stav skladu v případě, kdy pověřenou osobou bude sám provozovatel tohoto externího skladu. V takovém případě existuje riziko manipulace dat v inventurních soupisech ze strany provozovatele externího skladu, aby se vyhnul případnému plnění z důvodu mank. Nesprávné údaje v inventurním soupise následně vstupují do účetní závěrky, kdy jsou prezentovány zásoby místo pohledávky z titulu smluvního plnění za zjištěná manka. Je otázkou, jak účetní jednotka v tomto případě zajistí, že inventarizační komise bude dostatečně objektivní a nezávislá, a jak s ohledem na danou situaci zajistí, že se bude moci na výsledky fyzické inventury dostatečně spolehnout. Proto lze jen doporučit, aby provedení fyzické inventury bylo provedeno samotnou účetní jednotkou.

V případě, že bude fyzickou inventuru provádět sám provozovatel externího skladu bez účasti účetní jednotky, měl by auditor vyhodnotit rizika s tímto spojená a případný dopad na zprávu auditora.

4. Jak má reagovat auditor, pokud účetní jednotka fyzickou inventuru zásob neprovede?

Jak již bylo uvedeno výše, provedení fyzické inventury je zákonnou povinností účetní jednotky. Auditor tedy musí zohlednit požadavky mezinárodního auditorského standardu ISA 250 – *Přihlížení k právním předpisům při auditu účetní závěrky*. Zejména se jedná o povinnost komunikovat zjištěný nesoulad s právními předpisy s vedením a osobami pověřenými správou a řízením. Auditor také musí zvážit dopad zjištěného nesouladu na vyhodnocení auditorského rizika, a to zejména v oblasti podvodů, a spolehlivost písemného prohlášení vedení a ostatních důkazních informací získaných od vedení účetní jednotky.

Druhým aspektem je získání dostatečné a vhodné důkazní informace k tvrzením týkajícím se zásob, pokud jsou z pohledu účetní závěrky významné (materiální). Fyzická inventura je klíčovou kontrolou pro ověření fyzické existence a stavu zásob. Její neprovedení je tak v případě významných zásob zcela jistě významným nedostatkem vnitřního kontrolního systému, o kterém má auditor povinnost písemně vedení účetní jednotky informovat (dle ISA 265 – *Předávání informací o nedostatecích ve vnitřním kontrolním systému osobám pověřeným správou a řízením účetní jednotky a vedením*). Dále může mít takový nedostatek dopad na vyhodnocení rizik, a to nejen v oblasti zásob, ale například i úplnosti a správnosti souvisejících nákladů a výskytu vykázaných výnosů.

Auditor může provést alternativní procedury (tak jak jsou uvedeny v otázce 7 – např. fyzický přepočít vzorku zásob provedený auditorem, testování následných transakcí po konci roku, testování podpůrné dokumentace k pohybům zásob). V mnoha případech budou ale alternativní procedury nedostatečné k získání vhodné a spolehlivé důkazní informace a auditor bude muset modifikovat svůj výrok dle ISA 705 – *Modifikace výroku ve zprávě nezávislého auditora*. Důvodem modifikace v případě neprovedení fyzické inventury účetní jednotkou je fakticky omezení rozsahu auditu ze strany vedení.

5. Musí se auditor fyzické inventury zásob účastnit?

ISA 501 – *Důkazní informace – specifické aspekty vybraných položek* ukládá auditorovi povinnost účastnit se fyzické inventury zásob, pokud jsou zásoby z pohledu účetní závěrky materiální a pokud je účast na inventuře prakticky možná. Existence obecné překážky, která není nepředvídatelnou okolností, není pro auditora dostatečným důvodem pro rozhodnutí, že účast na fyzické inventuře zásob není prakticky možná. Jak je vysvětleno v ISA 200, obtížnost, časové okolnosti nebo náklady nejsou samy o sobě dostatečným důvodem k tomu, aby auditor vynechal postup, pro nějž neexistuje alternativa, nebo aby se spokojil s důkazními informacemi, které jsou méně než přesvědčivé.

Účast auditora na fyzické inventuře zásob není prakticky možná, pokud je speciálními právními předpisy omezený přístup k zásobám. Obecná překážka, kterou lze překonat, je například požadavek na bezinfekčnost nebo speciální zdravotní průkaz, protože tato potvrzení může auditor získat.

V současné situaci pandemie COVID-19 existuje celá řada omezení a je zásadní správně vyhodnotit, zda tato omezení představují obecnou překážku, kterou lze překonat dodržováním veškerých hygienických pravidel (odstupy, dezinfekce, zakrytí úst a nosu respirátorem apod.), nebo zda je účast prakticky nemožná (karanténa dané oblasti, vysoká míra zasažení dané oblasti nákazou, ochrana zdraví třetích osob).

Prostá obava z nákazy bez dalších silných podpůrných argumentů není dle našeho názoru důvodem, aby se auditor fyzické inventury nezúčastnil.

Jestliže není účast auditora při fyzické inventuře zásob prakticky možná, je auditor povinen dle ISA 501 provést alternativní auditorské postupy (viz níže), aby

získal dostatečné a vhodné důkazní informace o existenci a stavu zásob. Pokud to není možné, nebo získané důkazní informace vyhodnotí jako nedostatečné k pokrytí identifikovaných rizik, je auditor povinen modifikovat výrok ve zprávě auditora v souladu s ISA 705 a o této skutečnosti má povinnost informovat vedení účetní jednotky.

6. Vedení neumožnilo/zakázalo z důvodu rizika přenosu COVID-19 auditorovi účast na fyzické inventuře. Jak má auditor reagovat, pokud jsou zásoby materiální?

Jedná se o omezení rozsahu auditu ze strany vedení účetní jednotky. Auditor by měl zvážit, zda lze provést alternativní postupy (například účast na inventuře pomocí online videopřenosu v kombinaci s následným fyzickým přepočtením vzorku zásob a inspekce skladů provedených auditorem k jinému dni). Pokud takové postupy provést nelze nebo jsou vyhodnoceny auditorem jako nedostatečné, je auditor povinen modifikovat výrok

Hugo a Sally se baví o vzdáleném provádění auditu v důsledku COVID-19

5. Materialita

Představ si, Sally, že jeden můj klient je díky COVIDu ve ztrátě. Materialitu jsem si spočítal z výnosů a mám ji dokonce vyšší než loni.

To asi není správně, ne?

Proč? Vždyť postupuji podle příručky – toho formuláře na materialitu.

Ale materialita přece není o dosažení do vzorečku. Materialitu určujeme s ohledem na potřeby uživatelů účetní závěrky. Co je pro ně významné, to je významné pro nás.

Když to budu brát takhle, tak by materialita měla být asi spíš nižší než loni. Společnosti se nedaří, takže budou uživatelé citlivější na chybu, než když se jí vedlo dobře.

Pravděpodobně ano. Stanovení materiality je jeden z největších profesních úsudků, a proto je důležité ho dobře ve spisu zdůvodnit. Báze výpočtu, tedy jestli jsou to výnosy, zisk upravený o jednorázové transakce nebo průměr historických zisků, je jistě důležitá, ale klíčové je výsledné číslo.

Chápu, výsledné číslo musí dávat smysl vůči výkazům a situaci společnosti.

ve zprávě auditora v souladu s ISA 705. O této skutečnosti je povinen vedení účetní jednotky také informovat.

7. Auditor se nechce fyzické inventury zásob, které jsou materiální z pohledu účetní závěrky, účastnit z důvodů možné nákazy COVID-19. Je možné nahradit fyzickou účast jinými procedurami?

Jak bylo uvedeno výše, pokud je účast auditora na fyzické inventuře možná a zásoby jsou materiální, pak je tato procedura dle ISA 501 povinná.

Pokud se auditor sám osobně nemůže z jakéhokoli důvodu fyzické inventury zúčastnit a zároveň fyzická účast cizí osoby na inventuře zásob není právními předpisy trvale zakázána, musí si auditor zajistit jinou osobu, která se jako jím pověřená osoba místo něho fyzické inventury zásob zúčastní a zajistí mu dostatečné důkazní informace. Musí se však jednat o osobu, která bude splňovat požadavky podle § 14e odst. 3 zákona č. 93/2009 Sb., o auditorech a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, na zajištění kvality při provádění auditorské činnosti včetně požadavků ISQC 1.

Je také možné zvážit využití video zařízení pro vzdálenou účast (viz níže) a provedení následných přepočtů fyzicky auditorem k jinému datu.

8. Auditorovi byla nařízena karanténa a nemohl se tak fyzické inventury prováděné účetní jednotkou zúčastnit. Jak postupovat?

Pokud auditorovi v účasti na fyzické inventuře zabránila nepředvídatelná okolnost na jeho straně (náhlá virová či jiná infekce, karanténa apod.) a auditor není schopen nahradit svou účast účastí jím pověřené osoby, pak je auditor dle ISA 501 odst. 6 povinen ji provést nebo se zúčastnit určitých zjišťování skutečného stavu k jinému datu a provést auditorské postupy u transakcí, které se mezi oběma daty uskutečnily. Tím získá důkazní informaci o spolehlivosti a přesnosti záznamů fyzické inventury provedené účetní jednotkou. Dle výše vyhodnoceného rizika zvolí další vhodné doplňující auditní postupy k získání dostatečné a vhodné důkazní informace.

9. Je provedení fyzického přepočtu na vzorku zásob auditorem k jinému datu, než se koná fyzická inventura dostatečnou auditní procedurou pro pokrytí rizika existence zásob?

Účast na fyzické inventuře slouží auditorovi zejména k vyhodnocení rizika, které je s oblastí zásob spojeno (například ohodnocení spolehlivosti průběžných skladových záznamů společnosti, organizovanost skladu, fyzický stav zásob), a naplánování dostatečných auditních procedur (velikost vzorku, doplňující testy věčné správnosti). Proto je účast na inventuře zásob, pokud jsou z pohledu účetní závěrky materiální, dle ISA 501 povinná.

Samotný přepočet zásob na vzorku auditorem mimo okamžik fyzické inventarizace, v mnoha případech nemusí poskytnout dostatečnou důkazní informaci o průběhu fyzické inventarizace jako takové.

Provedení přepočtu k jinému datu, jako alternativní proceduru, navrhuje ISA 501 v odst. 6 pro případy, kdy se auditor v důsledku nepředvídatelných okolností nemohl fyzické inventury zúčastnit. Dle naší interpretace je tato procedura vhodná i v okamžiku, kdy se auditor zúčastní fyzické inventarizace pomocí videozařízení. Je nutné zdůraznit povinnost auditora provést auditorské postupy u transakcí, které se uskutečnily mezi datem fyzické inventury prováděné klientem a datem přepočtu prováděného auditorem, aby se mohl ujistit o přesnosti a spolehlivosti záznamů z fyzické inventury provedené klientem.

10. Je možné nahradit fyzickou účast na inventuře pomocí online přenosu (videoúčast)?

Ano, ale pouze v určitých případech. Auditor musí zvážit limitace, které tento nástroj oproti fyzické účasti má, a to zejména:

- Možná manipulace.
- Auditor nemá přehled o celé lokaci a souběžných procesech, ale vidí vždy jen záběr kamery. Je možné, aby byly zásoby přesouvány mimo obraz, a tak například počítány dvakrát?
- Propojení s ostatními technologiemi (čtečky čárových kódů apod.).
- Povaha zásob – je možné ověřit pomocí videopřenosu?
- Zvýšené riziko správnosti provedeného přepočtu zásob.
- Selhání technologie v průběhu přenosu.

Pro některé druhy zásob a skladové procesy může být účast pomocí videozařízení vyhodnocena jako nevhodná nebo nevěrohodná, a tedy nemůže být alternativou k fyzické účasti. Domníváme se, že k tomuto vyhodnocení auditor dospěje zejména u prvoročních auditů nebo v případě, kdy má klient nové skladové prostory, protože auditor nemá dostatečné znalosti skladových prostor, aby mohl vyhodnotit věrohodnost přenosu. Dále se to může týkat klientů, jejichž vnitřní kontrolní systém týkající se skladování není dostatečně kvalitně nastaven a jejich sklady nejsou dostatečně přehledně organizovány.

Pokud auditor vyhodnotí, že tento alternativní postup je vhodný, měl by zavést dostatečné postupy, aby pokryl rizika spojená s tímto postupem. Například:

- Videozáznam natáčí a počítání za auditora provádí nezávislá osoba (tj. zaměstnanec, který není spojený s vedením účetnictví, vedením skladů a inventarizační komisí).
- Auditor uděluje pokyny, co má být natáčeno.
- Na straně auditora pozoruje přenos více než jedna osoba.

Celý proces by měl být dostatečně zdokumentován v auditním spise.

11. Zásoby klienta jsou u třetí strany (konsignace, outsourcing skladového hospodářství). Auditor obdrží od této třetí strany potvrzení stavu zásob. Je to dostatečná auditní procedura?

Pokud jsou zásoby v úschově/pod kontrolou třetí strany ISA 501 odst. 8 stanoví auditorovi povinnost provést jeden nebo oba následující postupy:

- Vyžádání a obdržení potvrzení od třetí strany, která zásoby pro účetní jednotku drží. Tato potvrzení by měla zahrnovat jak potvrzení množství, tak stavu zásob.
- Provedení fyzické inspekce zásob u třetí strany nebo dalších auditorských postupů, které jsou za daných okolností vhodné.

Zda jako vhodná a dostatečná důkazní informace postačí potvrzení, závisí na profesním úsudku auditora a odvíjí se od míry vyhodnoceného rizika (závisí mimo jiné na povaze zásob, integritě a objektivitě třetí strany, spolehlivosti jejich procesů) a významnosti daných zásob. Pokud auditor vyhodnotí, že samotná potvrzení neposkytuje dostatečnou důkazní informaci, další možnou procedurou je účast auditora na inventuře pomocí video zařízení, návštěva skladu třetí strany v jiném okamžiku a odrolování pomocí prvotních dokumentů (příjemky, výdejky, přepravní listy apod.) na zůstatek ke konci roku. Tato procedura pokrývá riziko

existence zásob. V závislosti na nastavení a kvalitě kontrolního systému a procesů v účetní jednotce je možné využít i jiné auditní procedury (viz ISA 501. A16).

Pokud výše uvedené procedury nebude možné do data vydání zprávy provést a auditor tak nezíská dostatečnou a vhodnou důkazní informaci o existenci a stavu zásob ke konci účetního období, je povinen modifikovat výrok ve zprávě auditora v souladu s ISA 705.

Závěr

ISA 501 klade poměrně striktní požadavky na auditora ohledně povinnosti účasti na fyzické inventuře zásob, pokud jsou z pohledu účetní závěrky materiální. Pokud by v důsledku COVID-19 byla účast auditora na inventuře prakticky nemožná, je auditor povinen provést alternativní procedury (videoúčast, počítání k jinému datu, inspekce prvotní dokumentace dokládající naskladnění před koncem roku a následný prodej po konci roku apod.). Zda alternativní procedury poskytnou auditorovi dostatečnou vhodnou důkazní informaci, závisí na profesním úsudku každého auditora, a to zejména v souvislosti s vyhodnocenými riziky chyby a podvodu. Pokud není možné získat dostatečné a vhodné důkazní informace o existenci a stavu zásob ani pomocí alternativních auditorských postupů, pak ISA 705 požaduje, aby auditor modifikoval výrok ve zprávě auditora z důvodu omezení rozsahu.

Martina Křížová Chrámecká

Lidé a firmy

S lítostí oznamujeme auditorské obci, že nedávno zemřela Rene Vazac, dlouholetá auditorka a jednatelka společnosti Rödl & Partner Audit s.r.o.

Moore Czech Republic kupuje společnost Pagina Bohemia a Pagina Tax

Odborníci společnosti Pagina Bohemia nově posílí tým Moore Audit CZ, specialisté na daňové poradenství a vedení účetnictví společnosti Pagina Tax se začlení do Moore Accounting CZ.

Obě společnosti, které nyní přecházejí pod české zastoupení skupiny Moore, disponují celkem třiceti

zaměstnanci. Pět z nich patří mezi statutární auditory, tři členové týmu jsou autorizovanými daňovými poradci. Mezi jejich klienty patří společnosti z odvětví těžkého i lehkého průmyslu, obchodu i služeb, podniky v majetku obcí, ale také společnosti zaměřující se na obecně prospěšnou činnost.

Jan Musil jmenován novým partnerem českého PwC

Jan Musil, který pracuje v PwC již osmnáct let, se v roli directora věnoval především ověřovacím zakázkám a podílel se na vytvoření více než padesátičlenného týmu, který se stará o lokální auditní klienty. Z pozice partnera se bude věnovat dalšímu rozvoji vztahů

s lokálními klienty. Musil je absolventem Vysoké školy ekonomické, do auditního týmu PwC nastoupil v roce 2003. V posledních letech vede především ověřovací zakázky pro velké tuzemské společnosti a skupiny.

-vk-

Co najdete v e-příloze č. 10/2020

Přístup k e-příloze Auditor

E-příloha Auditor vychází souběžně s tištěným časopisem Auditor v elektronické podobě. Pro auditory je ke stažení v uzavřené části webových stránek komory www.kacr.cz, kam se lze dostat pod přihlašovací jménem a heslem.

OBSAH

- Nová pravidla odpovědnosti členů statutárního orgánu podle velké novely ZOK aneb bude výkon funkce člena statutárního orgánu jen pro odvážné?
- Orgány kapitálových společností – právnické osoby v roli členů a vysílací právo
- Změny týkající se zprávy o vztazích v novele ZOK
- Oddlužení 2.0 aneb transpoziční novela insolvenčního zákona
- Může povinná osoba dle AML zákona kopírovat občanský průkaz a cestovní doklad klienta bez jeho prokazatelného souhlasu?
- Vymáhání odvodu za porušení rozpočtové kázně v případě úmrtí příjemce dotace
- Crowdfunding – nová unijní regulace
- Údajná povinnost elektronického uzavírání smluv na veřejné zakázky
- Přelomové rozhodnutí Nejvyššího správního soudu – dobrá zpráva pro podnikatele čerpající investiční pobídky
- Započtení pohledávky
- Přehled článků o ZOK zveřejněných v e-příloze časopisu Auditor v roce 2020

-ab-

AUDITOR č. 10/2020

ročník XXVII

REDAKCE

Komora auditorů ČR
Opletalova 55, 110 00 Praha 1
tel.: 224 212 670, 221 602 289
e-mail: redakce@kacr.cz

REDAKTORKA

Bc. Aneta Čermáková

REDAKČNÍ RADA

Ing. Jiří Pelák, Ph.D., předseda
doc. Ing. Ladislav Mejzlík, Ph.D.
Jarmila Melichová
Ing. Jiří Mikyna
prof. Ing. Libuše Müllerová, CSc.
doc. Ing. Jana Skálová, Ph.D.
Ing. Michal Šindelář, Ph.D.
Ing. Michal Štěpán
Ing. Petr Vácha, Ph.D.

Pravidla pro zveřejňování článků jsou uvedena na webu KA ČR (www.kacr.cz/desatero). Články prochází recenzním řízením redakční rady.

VDÁVÁ

Komora auditorů České republiky
tel.: 224 212 670, 224 222 178
IČ 70901473

Vydávání povoleno MK ČR 6934
ISSN 1210-9096

INZERCE, SAZBA, DISTRIBUCE

Infomedia, spol. s r.o.
Otradovická 731/11, 142 00
Praha 4, tel.: 607 972 085
e-mail: infomedia@infomedia.cz

TISK

Wendy, spol. s r.o., Mělník

OBJEDNÁVKY A PŘEDPLATNÉ

Komora auditorů ČR
e-mail: kacr@kacr.cz

Vychází 10x ročně

Roční předplatné: 950 Kč

Pro členy KA ČR zdarma

www.kacr.cz

© Komora auditorů ČR